

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:n asiakkaiden kokemukset nuorisotakuusta

Lahti, Julia

2015 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:n asiakkaiden kokemukset nuorisotakuusta

Julia Lahti
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2015

Lahti, Julia

R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:n asiakkaiden kokemukset nuorisotakuusta

Vuosi 2015 Sivumäärä 57

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa Vantaalla toimivan kolmannen sektorin järjestön R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:n asiakkaiden kokemuksia nuorisotakuun toteutumisesta. Opinnäytetyön yhteistyökumppani R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry tarjoaa maahanmuuttajataustaisille nuorille matalan kynnyksen tukea ja ohjausta työllistymiseen ja kouluttautumiseen. TE-hallinnon toteuttama nuorisotakuu muodostuu yhteiskuntatakuusta, nuorten aikuisten osaamisohjelmasta ja koulutustakuusta, ja näiden avulla jokaiselle nuorelle pyritään mahdollistamaan perusasteen jälkeinen tutkinto ja työllistyminen. Järjestön kaksi hanketta, R3 Action sekä Info- ja palvelukeskus, tulevat hyödyntämään opinnäytetyöstäni saatuja tuloksia hankkeiden arvioinnissa.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisella tutkimusmenetelmällä. Opinnäytetyössä haastateltiin kymmentä maahanmuuttajataustaista nuorta puolistrukturoidulla teemahaastattelulla ja aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä. Haastattelussa teemoina olivat maahanmuuttajanuorten saama tuki TE-toimistosta ja muilta tahoilta sekä nuorten kokemukset saadusta tuesta. Tuloksista ilmeni, että suurin osa nuorista oli kokenut saaneensa apua TE-toimistosta, mutta he kokivat myös, että nuorelta odotetaan liikaa aktiivisuutta työ- tai opiskelupaikkaa hakiessa, ja osa nuorista jäi kaipaamaan pidempijaksoista henkilökohtaista tukea. Jokainen nuori oli ohjattu johonkin toimenpiteeseen TE-toimiston kautta, mutta se, miten ohjaus oli tapahtunut ja olivatko toimenpiteet olleet tarkoituksenmukaisia, vaihteli. R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:ltä saatu tuki näyttäytyi tulosten perusteella henkilökohtaisempaan ja intensiivisempään kuin TE-toimistolta saatu tuki.

Asiasanat: nuorisotakuu, syrjäytyminen, osallisuus, maahanmuutto

Lahti, Julia

The immigrant Youth Support Associations' clients' experiences of youth guarantee

Year	2015	Pages	57
------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to find out how the clients of a third sector organization, The Immigrant Youth Support Association, experienced the youth guarantee. This association offers low-threshold help and support for immigrants for education and employment. The youth guarantee, which is carried out by labour administration, consists of a social guarantee, an educational guarantee and a skills programme for young adults. The combined aims of these three measures are to find education for every young adult after primary education and get employed. The immigrant youth support associations' two projects, The Information and Service Center -project and R3 Action! The Youth Center Project will use the results from this thesis in evaluation of the projects.

This thesis was carried out by using a qualitative method. Ten immigrants were interviewed in a semi-structured theme interview and the material was analyzed with content analysis. The themes in the interview were the support that was given to the immigrant from the employment office and other organizations and the experiences of the support. The results reveal that most of these young people experienced that they got support from the employment office, but they were also expected to be too active in trying to find education or a job. The young immigrants felt that they would have needed more long term personal assistance. All of these young immigrants were directed to some procedures through the employment office, but there were differences on how the guidance was made and if the measures were suitable for the young immigrants. The results also show that the help these immigrants got from The Immigrant Youth Support Association was more intensive and personal than the help from the employment office.

Keywords: youth guarantee, exclusion, immigration and participation

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Nuorisotakuu.....	7
2.1	Koulutustakuu.....	8
2.2	Nuorisotakuun järjestämisvastuu.....	10
2.3	Aikaisempia tutkimuksia nuorisotakuusta.....	11
3	Maahanmuuttajat suomalaisessa yhteiskunnassa.....	13
4	Nuorisotakuu maahanmuuttajanuorille.....	15
5	Nuorten syrjäytyminen.....	17
5.1	Maahanmuuttajanuorten syrjäytyminen.....	20
6	Osallisuus.....	21
7	R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry.....	23
8	Opinnäytetyön toteutus.....	26
8.1	Tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	26
8.2	Laadullinen tutkimusmenetelmä.....	27
8.3	Teemahaastattelu.....	27
8.4	Aineiston analyysi.....	30
8.5	Eettisyys ja luotettavuus.....	31
9	Tutkielman tulokset.....	33
9.1	Haastateltavien taustatiedot.....	33
9.2	Maahanmuuttajanuorten saama tuki.....	34
9.2.1	Saatu tuki Työvoimatoimistosta.....	34
9.2.2	Muilta toimijoilta saatu tuki.....	36
9.3	Maahanmuuttajanuorten kokemukset saadusta tuesta.....	38
9.3.1	Kokemukset Työvoimatoimistosta saadusta tuesta.....	38
9.3.2	Kokemukset R3:lta saadusta tuesta.....	42
9.3.3	Nuorten kokemukset siitä, mitä olisi voinut tehdä toisin.....	43
10	Johtopäätökset.....	45
11	Pohdinta.....	50
	Lähteet.....	52
	Liitteet.....	55
	Liite 1 Haastattelukysymykset.....	56
	Liite 2 Suostumus haastatteluun.....	57

1 Johdanto

Opinnäytetyö on tehty yhteistyössä Maahanmuuttajanuorten tuki ry:n kanssa. He tarjosivat opinnäytetyön aiheita ollessani siellä harjoittelussa keväällä 2014. Aihe syntyi työntekijöiden kokemuksesta, että nuorisotakuun toteutumista maahanmuuttajanuorilla olisi hyvä kartoittaa. R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry, josta tulen myöhemmin käyttämään myös lyhennettä R3:n, on kolmannen sektorin järjestö, joka tarjoaa matalan kynnyksen tukea ja ohjausta vantaalaisille 16-29-vuotiaille maahanmuuttajanuorille koulutukseen ja työllistymiseen liittyvissä asioissa. Järjestössä toimii kaksi hanketta, R3 Action sekä Info- ja palvelukeskus. Yhdessä nämä kaksi hanketta ehkäisevät maahanmuuttajanuorten syrjäytymistä ja edistävät heidän asemaansa suomalaisessa yhteiskunnassa. (R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry 2013.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa Maahanmuuttajanuorten tuki ry:n asiakkaiden kokemuksia nuorisotakuusta. Nuorisotakuu on astunut voimaan 1.1.2013 ja sen tarkoituksena on edistää nuorten sijoittumista koulutukseen ja työmarkkinoille sekä estää työttömyyden pitkitymistä ja syrjäytymistä. Käytännössä nuorisotakuu toteutuu siten, että kun alle 25-vuotias nuori tai 25-29-vuotias vastavalmistunut nuori ilmoittautuu TE-toimistoon työttömäksi työnhakijaksi, hänelle tarjotaan kolmen kuukauden kuluessa palvelua tai toimenpidettä. Näitä toimenpiteitä voivat olla muun muassa työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikkaan sijoittaminen. (Nuorisotakuu 1.1.2013 alkaen: 3.)

Tutkielman aihe on tärkeä sen yhteiskunnallisen ajankohtaisuuden vuoksi. Nuorten syrjäytyminen on ollut paljon keskustelua herättänyt aihe. Maahanmuuttajien tilanne kantaväestön nuoriin verrattuna on haastavampi, sillä maahanmuuttajat ovat tilastojen mukaan suuremmassa riskissä syrjäytyä yhteiskunnasta. Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastojen mukaan 15-29-vuotiaista maahanmuuttajataustaisista nuorista 20 % on vaarassa syrjäytyä. (Koulutus pienentää maahanmuuttajanuorten syrjäytymisriskiä 2014.)

Tutkielma lähtee etenemään yhteiskunnallisen viitekehyksen esittelyllä. Teoreettiseksi viitekehyyksi valikoituivat nuorisotakuu, maahanmuuttajat suomalaisessa yhteiskunnassa, nuorisotakuu maahanmuuttajille, nuorten syrjäytyminen sekä osallisuus. Jokainen näistä teoriaosuuksista linkittyy tutkimuskysymyksiin ja aineistosta saatuihin tuloksiin. Tämän jälkeen esitellään yhteistyökumppani sekä opinnäytetyön toteutukseen valitut tutkimusmenetelmät. Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusotetta hyödyntäen. Aineisto kerättiin haastattelemalla kymmentä R3:n asiakkaana olevaa maahanmuuttajataustaista nuorta ja aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä. Tarkoituksena oli saada tuotua maahanmuuttajanuorten kokemus nuorisotakuusta esiin parhaalla mahdollisella tavalla. Opinnäytetyön loppupuolella esitellään aineistosta saatuja tuloksia sekä niistä tehtyjä johtopäätöksiä.

2 Nuorisotakuu

Nuorisotakuu, toiselta nimeltään nuorten yhteiskuntatakuu on astunut voimaan 1.1.2013 ja se on kirjattu pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmaan nuorten työllisyyden edistämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Nuorisotakuu on yksi hallitusohjelman kärkihankkeista ja se kuuluu hallituksen erityisen panostuksen ja seurannan piiriin. (Yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia 2014: 4.) Nuorisotakuun tavoitteena on luoda kaikille nuorille mahdollisuus perusasteen jälkeiseen tutkintoon sekä työllistymiseen. Huomiota kiinnitetään siihen, etteivät nuoret jäisi liian pitkäksi aikaa koulutuksen ja työn ulkopuolelle, sillä tällöin syrjäytymisriski kasvaa. (Nuorisotakuu 1.1.2013 alkaen.) Nuorisotakuu muodostuu kolmesta osa-alueesta: nuorten yhteiskuntatakuu, koulutustakuu ja nuorten aikuisten osaamisohjelma (Nuorisotakuu 1.1.2013 alkaen: 1). Koulutustakuu sekä nuorten aikuisten osaamisohjelma esitellään tarkemmin kohdassa 2.1 Koulutustakuu.

Itävalta ja Suomi olivat ensimmäiset maat Euroopassa, joissa nuorisotakuu otettiin käyttöön. EU:n työministerit hyväksyivät 28.2.2013 Unionin laajuisen suosituksen nuorisotakuusta. Suositus edellyttää, että jäsenmaat takaavat kaikille 25-vuotiaille nuorille laadukkaan työ-, jatkokoulutus-, oppisopimuskoulutus- tai harjoittelupaikan neljän kuukauden kuluessa koulun päättymisestä tai työttömäksi joutumisesta. Euroopan unionin nuorisotakuu kuuluu Euroopan komission joulukuussa 2012 julkistamaan laajempaan nuorisotyöllisyyspakettiin, jolla pyritään vähentämään Euroopan korkeaa nuorisotyöttömyyttä. Komission arvion mukaan nuorten syrjäytyminen aiheuttaa jäsenvaltioille vuosittain 153 miljardin euron kustannukset. Näihin lukemiin verrattuna nuorisotakuun toteuttamisen kokonaiskustannukset Euroopassa - 21 miljardia euroa vuodessa - ovat vähäiset. (Mäkelä & Haukioja 2014: 9.)

Nuorten kouluttautumista ja työllistymistä on jo 1990-luvulta lähtien pyritty edistämään erilaisten ohjelmien, hankkeiden ja toimenpiteiden avulla. Suomessa on 1990-luvulta lähtien tullut lainsäädäntöön lukuisia muutoksia työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien aktivoimiseksi. Näitä ovat olleet muun muassa nuorten työmarkkinatuen rajoitukset, työnhakusuunnitelmat, kuntouttava työtoiminta ja aktivointisuunnitelmat, kuntien taloudellinen kannustaminen yli 500 päivää työmarkkinatukea saaneiden aktivointiin ja viimeisimpänä nuorisotakuu. Nuorten yhteiskuntatakuu otettiin ensimmäisen kerran käyttöön jo vuonna 2005 Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelmassa. Jo silloin tavoitteina oli estää työttömyyden pitkittymistä kaikin käytettävissä olevin keinoin, edistää alle 25-vuotiaiden nuorten sijoittumista koulutukseen ja työmarkkinoille sekä tukea nuorten kestäviä urarakkaisuja. Vaikka mallin arvioitiin tehostaneen nuorten palveluprosesseja TE-toimistossa ja lisänneen nuorten osallistumista työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin, ei sen avulla pystytty kuitenkaan tavoittamaan riittävän

hyvin sellaisia moniongelmaisia nuoria eikä maahanmuuttajataustaisia nuoria, jotka kaipasivat keskimääräistä enemmän tukea. (Tuusa ym. 2014: 11-12.)

Nuorten korkealla pysynyt työttömyys oli edelleen suuri huolenaihe 2010-luvulla ja tarvittiin uusia keinoja rohkaista yrityksiä rekrytoimaan nuoria työntekijöitä ja uusia nuorten työllistymistä edistäviä toimenpiteitä alettiin toteuttaa. Noin puolet työttömistä nuorista oli vasta-valmistuneita ja siksi tarvittiin uusia keinoja, joilla madaltaa ammatillisesta koulutuksesta valmistuvien nuorten ensimmäisen työpaikan saantia. Hyvä koulutustaso on yleensä suojannut nuoria työttömyydeltä, mutta nykyinen taantuma on vaikeuttanut myös korkeakoulutettujen nuorten työllistymistä. (Tuusa ym. 2014: 12.)

Työ- ja elinkeinoministeriön työryhmä on jakanut nuorten työttömien työnhakijoiden asiakaskunnan kahteen ryhmään. Ensimmäisessä ryhmässä ovat ne, jotka ovat vailla ammattiin suuntautuvaa tutkintoa. Tälle ryhmälle on tavoitteena luoda polku, joka johtaa ammattiin suuntautuvan koulutuksen aloittamiseen. Toisessa ryhmässä ovat ne nuoret, joilla on ammattiin suuntautuva tutkinto, mutta jotka tarvitsevat tukea työllistymiseen. Heitä tuetaan ohjauksellisilla palveluilla ja tuilla, joiden tavoitteena on työllistyminen työsuhteessa tai omissa yrityksissä. (Nuorten yhteiskuntatakuu 2013: 10.)

Nuorten työpajoilla nuori pääsee osallistumaan ohjattuun ja tuettuun työntekoon ja tutustumaan eri ammatteihin ja työelämään. Nuorten työpajoja on 270 eri kunnassa ympäri Suomea. Työpajat toimivat hyvänä väylänä nuorelle, sillä vuosittain yli 80 % nuorista löytää työpajajakson jälkeen suunnan elämäänsä. (Nuorten työpajat.) Työkokeilun kautta nuori pääsee selvittämään ammatinvalinta- ja uravaihtoehtoja ja pääsee kehittämään ammattitaitoaan. Työkokeiluun hakeudutaan TE-toimiston kautta ja työkokeilupaikkoina voi toimia yritys, yhdistys, säätiö, kunta tai valtio. (Työkokeilun käytännöt ja säännökset 2015.) Nuori voidaan ohjata TE-toimiston kautta myös tarpeen vaatiessa oikeanlaisiin kuntoutuspalveluihin. Näitä kuntoutuspalveluita voivat olla muun muassa sosiaali- ja terveysalan erilaiset kuntouttavat toimenpiteet, kuten mielenterveysongelmiin liittyvät kuntoutukset. (Nuorisotakuu auttaa pääsemään kuntoutukseen.)

2.1 Koulutustakuu

Koulutustakuu tarkoittaa sitä, että jokaiselle peruskoulunsa päättäneelle taataan koulutuspaikka lukiossa, ammatillisissa oppilaitoksissa, oppisopimuskoulutuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavoin (Nuorisotakuu 1.1.2013 alkaen: 1). Oppisopimuskoulutuksella nuori voi hankkia itselleen koulutuksen työssä oppimalla ja työtä tekemällä. Oppisopimuskoulutuksella nuori voi suorittaa ammatillisen perustutkinnon tai lisäkoulutuksella ammatti- tai erikoisammattitutkinnon. (Oppisopimuksella kiinni työelämään.) Koulutustakuu koskee nuoria,

jotka ovat vuoden 2013 alun jälkeen päättäneet perusasteen. Koulutustakuuta toteutetaan luomalla kaikille perusasteen päättävälle mahdollisuus siirtyä välittömästi jatkokoulutukseen. (Nuorten yhteiskuntatakuu 2013: 49.) Tavoitteena on luoda realistiset mahdollisuudet suorittaa perusasteen jälkeinen tutkinto ja tätä kautta työllistyä (Nuorisotakuu 1.1.2013 alkaen: 1).

Koulutustakuun yhtenä tavoitteena on ollut lisätä opiskelupaikkoja nuorille. Nuorille suunnattuja ammatillisen koulutuksen opiskelupaikkoja lisättiin syksyllä 2012 ja 2013 alkaen alueille, joissa nuorisoikäluokkaan nähden opiskelupaikkoja on vähemmän muihin alueisiin verrattuna. Näitä paikkoja on yhteensä 1700. Lisäystä opiskelupaikkoihin tehtiin erityisesti metropolialueella ja kasvukeskuksissa. Koulutusta ja opiskelupaikkoja pyritään myös jatkossa kohdentamaan suhteessa nuorisoikäluokkien kehitykseen siten, että koulutuksen saatavuus parane ja että koulutusta on saatavilla koko maassa. Jotta koulutustakuu toteutuisi, edellyttää se toimia nuoren koulutukseen pääsyn varmistamisessa sekä joustavia koulutusväyliä. (Kirje nuorisotakuun alueellisille ja paikallisille toimijoille 2013: 4.)

Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijavalintojen perusteita on uudistettu osana nuorisotakuuta siten, että toisen asteen opiskelijavalinnassa valitaan ensin perusasteen päättäneet ja ilman toisen asteen tutkintoa ja koulutuspaikkaa olevat nuoret. Lisäksi niille opiskelijoille, jotka vaihtavat oppilaitosta tai ovat suorittaneet aiemman tutkinnon, vahvistetaan erillisvalintoja, ammatillista lisäkoulutusta, oppisopimuskoulutusta ja näyttötutkintokoulutusta. Vuoden 2013 alusta lukien tulivat voimaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa peruskoulutuksessa (4/2013) sekä valtioneuvoston ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishausta annetun asetuksen (30/2008) muuttamisesta annettu asetus (1047/2012). Näitä asetuksia sovellettiin ensimmäisen kerran syksyn 2013 yhteishaussa haettaessa keväällä 2014 alkaviin koulutuksiin. (Kirje nuorisotakuun alueellisille ja paikallisille toimijoille 2013: 4.) Hallituksen tavoitteena koulutustakuulle on, että kuluvan vuosikymmenen loppuun mennessä 20-24-vuotiaista yli 90 prosentilla on perusasteen jälkeinen tutkinto (Koulutustakuu osana yhteiskuntatakuuta).

Koulutustakuuta täydennetään nuorten aikuisten osaamisohjelmalla, jonka tavoitteena on mahdollistaa ammatillisen tutkinnon suorittaminen vailla toisen asteen tutkintoa oleville nuorille. Ohjelma on väliaikainen ja se toteutetaan vuosina 2013-2016. (Nuorten yhteiskuntatakuu 2013: 49.) Nuorten aikuisten osaamisohjelmaa toteutetaan lisäämällä ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta, oppisopimuskoulutuksena suoritettavia ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavia koulutuksia sekä vahvistamalla aikuisten ohjaus- ja neuvontapalveluita (Nuorisotakuu 1.1.2013 alkaen: 2).

2.2 Nuorisotakuun järjestämisvastuu

Välttämätöntä nuorisotakuun täydelle onnistumiselle on yhteistyö viranomaisten, työ- ja elinkeinoelämän, järjestöjen ja nuorten välillä (Nuorisotakuu 1.1.2013 alkaen: 1). Nuorisotakuu on palvelulupaus, jossa eri toimijat pyritään sitouttamaan toimimaan yhteisesti sovittujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Nuorisotakuu ei ole lakiin kirjattu, vaan se on eri toimijoiden välinen sopimus. Täten se poikkeaa esimerkiksi terveydenhuollossa käytössä olevasta hoitotakuusta, joka on lakisääteinen. Hoitotakuussa kansalaisilla on subjektiivinen oikeus palveluihin pääsyyn ja sen toteuttamatta jättämisestä voi seurata sanktioita. (Tuusa ym. 2014: 13.) Nuorisotakuu perustuu malliin, jota kutsutaan nimellä Public-Private-People-Partnership, jossa ideana on, että nuoret itse ovat aktiivisia toimijoita ja oman tulevaisuutensa tekijöitä (Nuorisotakuu 1.1.2013 alkaen: 1). Nuorisotakuuta ovat toteuttamassa valtionhallinto, kunnat, elinkeinoelämä, oppilaitokset ja järjestöt yhdessä nuorten kanssa (Tuusa ym. 2014: 3).

Nuorisotakuun toimeenpanoon hallitus on varannut 60 miljoonan euron vuotuisen määrärahan, joka jakaantuu työ- ja elinkeinoministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön toimialoille. Valtion budjetista nuorisotakuun toteuttamiselle TE-hallinnossa on varattu vuosittain 27 miljoonaa euroa. Rahat kohdennetaan nuorille suunnattujen työvoimapolitiittisten toimenpiteiden sekä tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden tehostettuun käyttöön. Nuorisotakuun toteuttamiseksi TE-toimistoissa panostetaan nuoren palvelutarpeen arviointiin, nuoren kanssa tehtävän työllistymissuunnitelman laatimiseen sekä nopeasti käynnistettävään palveluprosessiin hyödyntäen olemassa olevia palveluita. Lisäksi TE-toimistojen toiminnassa korostuu yhteistyö muiden viranomaisten, työnantajien ja yritysten kanssa. (Tuusa ym. 2014: 14.)

Hallitusohjelman mukaisesti työ- ja elinkeinoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö vastaavat nuorisotakuun toteuttamisesta hallinnon tasolla. Nuorisotakuun suunnittelutyössä ovat olleet mukana myös puolustusministeriö ja valtiovarainministeriö. (Kirje nuorisotakuun alueellisille ja paikallisille toimijoille 2013: 1.) Nuorten yhteiskuntatakuun toimeenpanovastuu on jaoteltu hallinnonaloittain ja hallinnollisen vastuun näkökulmasta se jakautuu työpolitiikkaan, koulutuspolitiikkaan ja nuorisopolitiikkaan (Nuorten yhteiskuntatakuu 2013: 49).

Koulutusjärjestelmän ulkopuolella olevien henkilöiden ammatin- ja uravalinnan ohjauksesta vastaa työ- ja elinkeinohallinnon ammatin- ja uravalinnan ohjaus. TE-toimiston vastuulla on myös ohjata nuoria työhön, koulutukseen tai muuhun aktiiviseen toimintaan. Kansaneläkelaitos (Kela) on vastuussa järjestämään ja korvaamaan kuntoutusetuuksia ja kuntoutusrahetuuksia säädetyn lain perusteella. Kelan on järjestettävä vajaakuntoisille ammatillista kuntoutusta ja vaikeavammaisille lääkinnällistä kuntoutusta sekä kuntoutuspsykoterapiaa. Kela

korvaa kuntoutuksesta aiheutuvia matkakustannuksia ja maksaa kuntoutuksen ajalta myös kuntoutusrahaa. (Nuorten yhteiskuntatakuu 2013: 50.)

Nuorisotakuun toimeenpanossa tarvitaan eri toimijoiden välistä tiivistä yhteistyötä, rakenteellisia ratkaisuja ja tahtoa investoida nuoriin pitkällä aikavälillä. Nuorisotakuun onnistuminen vaatii nuorten peruspalveluiden toimivuutta; kuntien, valtion, kolmannen sektorin ja yritysten yhteistyön tulee olla tiiviimpää ja uusia toimintatapoja ja työmenetelmiä tulee omaksua valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti. (Yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia 2014: 15.)

2.3 Aikaisempia tutkimuksia nuorisotakuusta

Aikaisempia tutkimuksia nuorisotakuusta on sen voimaan tulon eli 1.1.2013 jälkeen tehty muutamia. Nuorisotakuun toteutumista juuri maahanmuuttajanuorilla ei ole tutkittu aikaisemmin, vaan erilaiset selvitykset ja tutkimukset nuorisotakuusta ovat koskeneet yleisesti kaikkia nuoria. Nuorisotakuuta käsittelevissä tutkimuksissa on haastateltu sekä nuoria että nuorisotakuun toteuttamisessa mukana olevien tahojen henkilöstöä. Seuraavaksi esittelen neljä nuorisotakuusta tehtyä tutkimusta.

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen laatiman tutkimuksen teemana ovat nuorten suhtautuminen työntekoon ja työttömyyteen, työn tekemisen merkitys sekä nuorten kokemukset TE-toimistossa asioinnista. Edellä mainituista teemoista jälkimmäinen koskee nimenomaan nuorisotakuuta. Tutkimuksessa haastateltiin kymmentä alle 25-vuotiasta nuorta ympäri Uuttamaata. Tuloksista kävi ilmi, että nuorisotakuu on nuorille vieras käsite. Nuoret pitivät nuorisotakuuta kuitenkin hyvänä, mutta sen päämäärä nähtiin haasteellisena saavuttaa. Ennen asiakkuuden alkua TE-toimisto koettiin byrokraattiseksi toimistoksi, jossa nuoret pakotetaan hakemaan töitä, joita he eivät välttämättä halua. Suurimmalla osalla nuorista mielikuva oli kuitenkin muuttunut asiakkuuden myötä, mutta ei kaikilla. Positiiviseen muutokseen vaikuttivat nuorten saama henkilökohtainen tuki sekä tasavertainen ja inhimillinen kommunikointi nuoren kanssa. Henkilökohtaisuus oli yksi tärkeimpiä palvelukokemukseen liittyvistä tekijöistä. Negatiiviseen mielikuvaan oli vaikuttanut muun muassa se, että nuoria oli kohdeltu kuin liukuhihnalla. Nuoret toivoivat TE-toimistolta enemmän henkilökohtaista ja pitkäkestoista palvelua ja enemmän aktiivisuutta nuoren suuntaan muun muassa työtarjouksien ja oppisopimuspaikkojen merkeissä. (Kunnellaanko minua? 2013: 4, 38, 42-43.)

Kuntoutussäätiö toteutti yhdessä Diakonia-ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveystalouden tutkimuskeskuksen kanssa nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen hankkeen, jonka julkaisijana toimi Työ- ja elinkeinoministeriö. Tutkimuksellisen tuen avulla seurattiin ja arvioitiin nuorisotakuun ensimmäisen vuoden toimeenpanoa. Aineistoa kerättiin kirjallisen aineiston analyysillä, rekisteritutkimuksella, kyselyillä ja haastatteluilla sekä kehittämistyöpajoilla. Tutkimuk-

sessä olivat mukana sekä nuoret että nuorten kanssa työtä tekevät aikuiset. Tulosten perusteella nuorisotakuu tunnetaan, mutta sen sisällöstä tarvitaan enemmän konkreettisempaa tietoa sekä nuorille että työntekijöille. Toimintaedellytykset koulutustakuuseen koetaan paremmiksi verrattuna muihin nuorisotakuuseen sisältyviin palveluihin ja toimenpiteisiin. Yhteistyön koettiin vahvistuneen nuorten palveluja tuottavien organisaatioiden sisällä. Moniammatillisia yhteistyökäytäntöjä sekä työnantajayhteistyötä tulisi edelleen kuitenkin lisätä. Nuorisotakuun nähdään parantaneen palveluiden resursointia, nuorten palvelutarjontaa sekä nuorten ohjautumista palveluihin. Nuorten osallisuus palveluiden suunnitteluun ei ole juuriakaan lisääntynyt. Tutkimuksen mukaan nuorisotakuun vaikutusten uskotaan lisääntyvän tulevaisuudessa. Nuorisotakuun toteutumisessa nähtiin tarvetta panostaa siihen, että paikkakunnat yhteistyömallit ja palveluprosessit ovat koordinoituja, yhdessä sovittuja ja sujuvasti toimivia. (Yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia 2014: 3.)

Kuntaliitto toteutti nuorisotakuuta koskevan kyselytutkimuksen keväällä 2013 kunnissa toimiville nuorisotoimesta vastaaville viranhaltijoille. Manner-Suomen 304 kunnasta kyselyyn otti osaa 117 kuntaa. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää kunnissa tehtyjä toimenpiteitä, joilla paikallisesti edistetään nuorten kouluttautumista perusopetuksen jälkeen, tuetaan työllistymistä ja ehkäistään syrjäytymistä. Tulosten mukaan huolta kannetaan TE-toimistojen palveluiden etäännyttämisestä sekä ammatinvalinnan ohjauspalveluiden riittämättömyydestä. Kela on tärkeä toimija nuorisotakuun toteuttamisessa, mutta sillä ei nähdä olevan vakiintunutta asemaa nuorisotakuun toteuttamiseen liittyvissä palveluprosesseissa. Kunnat kaipaivat myös lisää ammatinvalinnanohjausta TE-toimistoihin. Yhteistyö TE-toimiston kanssa sujuu kuitenkin monilta osin hyvin ja uusia palvelumalleja on kehitetty. (Nuorisotakuu - uusi tapa toimia 2013: 6, 74.)

Nuorisotyön valtakunnallinen palvelu- ja vaikuttajajärjestä Allianssi hallinnoi hanketta, jonka tarkoituksena oli selvittää nuorten ja ammattilaisten näkemyksiä nuorisotakuun toteutuksesta ja kehittämisestä. Selvitys kartoitettiin haastattelu- ja kyselymenetelmin. Mukana selvityksessä olivat kolme kuntaa Uudeltamaalta: Kerava, Lohja ja Loviisa. Kyselystä saatujen tietojen perusteella TE-palveluiden kehittäminen puhututti niin ammattilaisia kuin nuoriakin. Sekä nuoret että ammattilaiset toivoivat TE-palveluihin liittyvän byrokratian vähentämistä, nuoren oman motivaation ja taipumusten huomiointia sekä palveluiden saavutettavuuden parantamista (mahdollisuus kasvokkaiseen asiointiin, selkeämmät ja helppokäyttöisemmät sähköisen asioinnin palvelut). Nuoret kokivat nuorisotakuun idean ja sisällön positiivisena, mutta sen konkreettiset toimenpiteet ja palvelumuodot jakoivat mielipiteitä. Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta koettiin hyödyllisinä, kun taas TE-palveluissa nähtiin olevan runsaasti kehittämistarpeita. Selvityksen tulokset osoittavat kuitenkin, että hankkeeseen osallistuneissa kunnissa nuorisotakuuta toteutetaan osin onnistuneesti. Hyvin toimivia palveluita ovat muun muassa työpajatoiminta, etsivä nuorisotyö sekä erilaiset nuorten työllistymistä edistävät hankkeet,

joissa nuoret saavat yksilöllistä ohjausta ja tukea. (Kohti onnistunutta nuorisotakuuta? 2014: 6-7.)

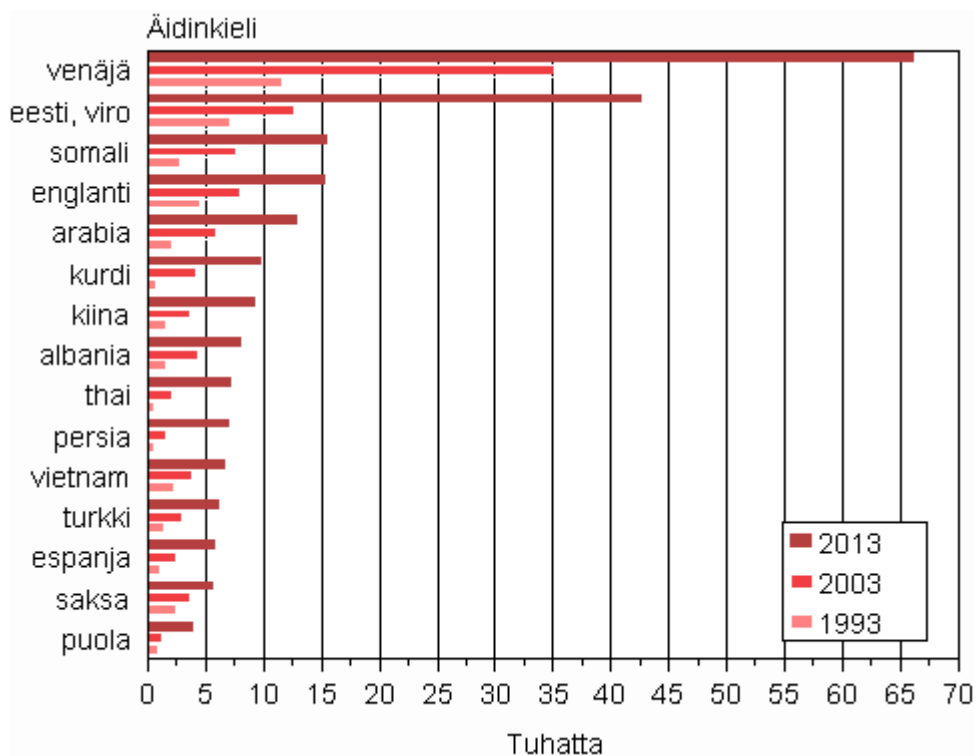
3 Maahanmuuttajat suomalaisessa yhteiskunnassa

Maahanmuutto Suomeen on melko tuore ilmiö. Sotien jälkeen siirtolaisuus oli lähinnä Suomen ja Ruotsin välistä muuttoliikettä. 1990-luvulla pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden määrä Suomessa nousi voimakkaasti somalialaisten ja entisen Jugoslavian alueen turvapaikanhakijoiden myötä. Suomen maata ovat hallinneet muista siirtolaisista vastaanottaneista maista poiketen humanitaariset ja etnisyyteen perustuvat näkökulmat sekä avioliittoperusteinen maahanmuutto. Nämä maahanmuuton erityispiirteet ovat vaikuttaneet tänne muuttaneiden kotoutumiseen sekä maahanmuuttajista käytyyn keskusteluun. Väestön moninaistuminen maahanmuuton seurauksena alkoi vasta 1990-luvulla, eikä työelämässä ollut vielä kehitetty monikulttuurisia käytäntöjä. Myös etnisen syrjinnän tunnistamisesta tuli uusi haaste yhteiskunnassa. (Alitorppa-Niitamo & Söderling 2005: 8.)

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan tilastoissa ja tutkimuksissa yleensä sellaista Suomeen muuttanutta ulkomaan kansalaista, jolla on aikomuksena asua maassa pidempään. Maahanmuuttajalla viitataan usein myös sellaiseen henkilöön, joka on syntynyt Suomessa, mutta jonka vanhemmat tai toinen vanhemmista on muuttanut Suomeen. Tällöin henkilöä kutsutaan usein niin sanotuksi toisen sukupolven maahanmuuttajaksi. Paluumuuttajaksi nimitetään henkilöä, joka palaa lähtömaahansa. Suomessa paluumuuttajalla tarkoitetaan entisiä tai nykyisiä Suomen kansalaisia ja heidän perheenjäseniään tai jälkeläisiään, jotka muuttavat Suomeen. Siirtotyöläiseksi kutsutaan niitä henkilöitä, jotka muuttavat työn vuoksi tilapäisesti asumaan toiseen maahan. Turvapaikanhakija taas on henkilö, joka on kotimaassaan joutunut vainon kohteeksi, ja joka on anonut kansainvälistä suojelua sekä oleskeluoikeutta toisessa maassa. Pakolaiseksi nimitetään henkilöä, jolla on perusteltu aihe pelätä joutuvansa vainotuksi kotimaassaan ja kiintiöpakolainen on henkilö, jolla on YK:n myöntämä pakolaisen asema, ja joka kuuluu vastaanottavan maan pakolaiskiintiöön. (Maahanmuuttajat 2015.)

Neljä viidestä Suomessa asuvista ulkomaalaisista on työikäisiä ja täten maahanmuuttajien ikärakenne on erityisen otollinen aktiiviselle työmarkkinoille osallistumiselle. Muuttoliike Suomeen on vilkkaampaa kuin Suomesta pois, joten maahanmuutto lisää potentiaalista työvoiman määrää. Viime vuosikymmenten aikana maahanmuuttajien osuus Suomen väestöstä on kasvanut. Maahanmuuton taustalla olevat syyt vaihtelevat huomattavasti. Oleskeluluvan saaneista maahanmuuttajista vajaa kolmannes tulee Suomeen työpaikan perässä. Muita yleisimpiä syitä maahanmuuttoon ovat perhesuhteet ja opiskelu. (Eronen ym. 2014: 9.)

Vuoden 2012 lopussa Suomen väkiluvusta ulkomaan kansalaisia oli 195 511 eli noin 3,6 prosenttia ja muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvia henkilöitä 266 949. Nopeaa ulkomaalaistaustaisen väestön kasvua kuvaa se, että vielä vuonna 1990 Suomessa asui vain 26 000 ulkomaan kansalaista. Kahden vuosikymmenen aikana ulkomaan kansalaisten määrä on seitsenkertaistunut ja vieraskielisten määrä kymmenkertaistunut. 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä maahanmuuttajataustaisen väestön määrä kaksinkertaistui. Se, miksi vieraskielisiä on enemmän kuin ulkomaan kansalaisia johtuu siitä, että osa maahanmuuttajista saa ajan myötä Suomen kansalaisuuden. (Eronen ym. 2014: 12.)

Taulukko 1: Suurimmat vieraskieliset ryhmät 1993, 2003 ja 2013 (Väestörakenne 2013, Tilastokeskus 2014)

Ulkomaalaislähtöisen väestön määrä on Suomessa kansainvälisesti tarkasteltuna hyvin pieni, vaikka maahanmuutto onkin 1990-luvun alusta alkaen lisääntynyt nopeasti. Esimerkiksi Sveitsissä ja Australiassa maahanmuuttajien osuus väestöstä on noin neljännes ja Kanadassa noin viidennes. Yhdysvalloissa, Ruotsissa, Saksassa ja Norjassa maahanmuuttajia on noin 10 prosenttia. Suomeen muuttavasta ulkomaan kansalaisesta kaksi kolmesta tulee Euroopan maista ja EU-kansalaisten osuus on ollut jatkuvassa kasvussa. Vuonna 2012 maahan muuttaneista oli EU-kansalaisia jo miltei 45 prosenttia. Samana vuonna Euroopan unionin ulkopuolisesta Euroopasta oli peräisin hieman alle 20 prosenttia maahanmuuttajista. Suomalaisessa maahanmuuttopolitiikassa ja kotoutumislainsäädännössä työn tekemisellä sekä työllistymisellä on erittäin keskeinen rooli. Maahanmuuttajien taloudellisia hyötyjä ja kustannuksia on hyvin vaikea arvi-

oita, mutta selvää kuitenkin on, että kansantaloudelle koitua taloudellinen hyöty kasvaa maahanmuuttajien työllisyyden parantuessa. (Eronen ym. 2014: 9, 13.)

4 Nuorisotakuu maahanmuuttajanuorille

Viranomaisten tulee yhdenvertaisuuslain (21/2004) mukaan edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta sekä luoda sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla edistetään yhdenvertaisuutta asioiden valmistelussa ja toteutumisessa. Yhdenvertaisuuden saavuttamiseksi on tarpeen toteuttaa positiivisia erityistoimenpiteitä. Näillä tarkoitetaan syrjinnälle alttiin ryhmän (etniset, uskonnolliset ja kielelliset vähemmistöt, vammaiset henkilöt tai seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt) asemaa ja olosuhteita parantavia erityistoimenpiteitä, joiden avulla yhdenvertaisuus pyritään turvaamaan. (Nuorten yhteiskuntatakuu 2013: 44.)

Yli 70 % maahanmuuttajista on alle 35-vuotiaita, joten nuorten yhteiskuntatakuulla on keskeinen rooli maahanmuuttajien kohdalla. Nuorisotakuun kohderyhmässä on arvioitu olevan noin 10 000 - 20 000 maahanmuuttajataustaista nuorta ja noin puolet näistä nuorista asuu pääkaupunkiseudulla. (Yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia 2014: 10). Tilastot osoittavat, että maahanmuutto keskittyy voimakkaasti suurimpiin kaupunkeihin ja esimerkiksi Helsingissä vieraskielisten osuus on 11 %, kun muualla maassa keskiarvo on 4 %. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2009 vieraskielisistä 15-29-vuotiaista opintojen ja työelämän ulkopuolella oli 12 631 henkilöä. (Nuorten yhteiskuntatakuu 2013: 44.)

Maahanmuuttajalapsen ja -nuoren saapuvat Suomeen eri elämänvaiheissa, mikä vaikuttaa nuoren kotoutumiseen uudessa yhteiskunnassa. Kotoutumisen tulee olla yksilöllistä ja tuettua. Lapset, jotka pääsevät osallistumaan varhaiskasvatukseen, selviävät suomalaisesta koulutusjärjestelmästä yleensä hyvin, mutta mitä myöhäisemmässä vaiheessa nuori saapuu Suomeen, sitä hankalampi nuoren on kiinnittyä koulutukseen ja työelämään. (Nuorten yhteiskuntatakuu 2013: 44.) Erityisen haastava tilanne on niillä nuorilla, jotka tulevat Suomeen perusopetuksen loppuvaiheessa (Nuorisotakuu 1.1.2013 alkaen: 2). Koulutusjärjestelmän onkin tällöin tarjottava tukimuotoja maahanmuuttajien kielen oppimiseen sekä muuhun erityiseen tukeen (Nuorten yhteiskuntatakuu 2013: 44).

Koulutuksen keskeyttäminen on yleistä maahanmuuttajataustaisilla nuorilla ja tähän suurimpia syitä ovat kieli- ja opiskelutaitojen puute. Erityisesti oppivelvollisuusiän loppuvaiheessa Suomeen saapuneilla maahanmuuttajataustaisilla nuorilla puuttuu myös usein perusopetuksen päättötodistus. Aktiiviset toimenpiteet maahanmuuttajataustaisten nuorten työllistymisen tukemiseksi ovat erittäin tärkeitä, sillä maahanmuuttajien työllistyminen voi olla vaikeaa, vaikka nuorella olisikin koulutus tai jopa korkeakoulutus. (Työ- ja elinkeinoministeriön linjat nuorisotakuun toteuttamisesta TE-hallinnossa 2013: 8.)

Työ- ja elinkeinoministeriön linjausten mukaan kielen opetuksen lisäksi maahanmuuttajataustaiselle nuorelle voidaan kotoutumislain (1386/2010) nojalla järjestää kotoutumiskoulutuksena muun muassa perusopetusta, sekä muita opiskelutaitoja ja -valmiuksia tukevaa koulutusta TE-palveluissa. Sellaisille nuorille, jotka ovat kotoutumissuunnitelman piirissä, voidaan kolmen ensimmäisen maassa oleskeluvuoden jälkeen hankkia koulutusta kotoutumiskoulutuksena. Pidempään Suomessa asuneiden maahanmuuttajanuorten perusopetuksen loppuun saattamista voidaan tukea omaehtoisena koulutuksena vain, mikäli he ovat täyttäneet 25 vuotta. (Työ- ja elinkeinoministeriön linjaukset nuorisotakuun toteuttamisesta TE-hallinnossa 2013: 8.)

Useiden maahanmuuttajanuorten esteenä toisen asteen ammatilliseen koulutukseen siirtymisessä on riittämätön kielitaito sekä opiskelunvalmiuksien riittämättömyys (Työ- ja elinkeinoministeriön linjaukset nuorisotakuun toteuttamisesta TE-hallinnossa 2013: 9). Perusopetuksen suorittaneista vieraskielisistä yli 20 % ei suoriudu suomen kielen kokeesta toisen asteen ammatilliseen koulutukseen yhteishaussa pyrkiessään (Nuorten yhteiskuntatakuu 2013: 45). Maahanmuuttajanuorille voidaan tarjota erilaisia valmennuspalveluita ja joissakin tapauksissa heille voidaan räätälöidä työvoimakoulutusta siten, että koulutuksessa tuetaan erityisesti kielen oppimista ja opiskelutaitojen kehittämistä. Tällöin tulisi huomioida myös tuki- tai erityisopetuksen sisällyttäminen koulutukseen. (Työ- ja elinkeinoministeriön linjaukset nuorisotakuun toteuttamisesta TE-hallinnossa 2013: 9.)

Maahanmuuttajataustaisten nuorten eteneminen peruskoulun jälkeiseen koulutukseen vaatii erityistoimia, sillä lukemat osoittavat, että hakematta jättäneiden, valitsematta jääneiden ja keskeyttäneiden osuus maahanmuuttajanuorilla on suurempi kuin muulla väestöllä (Nuorisotakuu 1.1.2013 alkaen: 2). Vuonna 2011 vieraskielisistä toisen asteen ammatilliseen koulutukseen hakeneista ainoastaan 52 prosenttia tuli valituiksi. Vastaava luku lukioon hakeneista samana vuonna oli 89 prosenttia. Vaikka maahanmuuttajat hakevat harvoin lukio-opintoihin, tulevat he usein valituiksi lukioon, eivätkä he useinkaan keskeytä opintojaan. Vuonna 2011 lukioon haki ainoastaan 1057 maahanmuuttajataustaista hakijaa. (Nuorten yhteiskuntatakuu 2013: 45.)

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisussa mainitaan, että maahanmuuttajanuorella on korostunut riski työttömyyteen suoritetun tutkinnon jälkeen. Nuorisotakuun toimeenpanossa pyritään aktiivisesti tukemaan maahanmuuttajataustaisten nuorten työnhakua eri toimenpiteillä. Tärkeää on, että TE-toimiston henkilöstö tunnistaa maahanmuuttajataustaisten nuorten erityistarpeet. Työllisyysuunnitelmaa laadittaessa on huomioitava myös perheen vaikutus nuoren valintoihin ja otettava perhe tarvittaessa mukaan suunnitteluun. (Työ- ja elinkeinoministeriön linjaukset nuorisotakuun toteuttamisesta TE-hallinnossa 2013: 9.)

Maahanmuuttajanuorten kanssa työskennellessä on tärkeä osata selkeästi määritellä, mikä on maahanmuuttaja. Ilman määrittelyä on vaikea löytää nuorelle oikeanlaisia ja tarkoituksenmukaisia palveluita ja tukitoimia. Liitetäänkö termi ”maahanmuuttaja” ainoastaan EU:n ulkopuolelta muuttaneisiin pakolais- ja turvapaikanhakijoihin vai ovatko myös Suomessa syntyneet maahanmuuttajataustaiset nuoret maahanmuuttajia? ”Maahanmuuttajat” ja ”vieraskieliset” ovat sekalainen joukko ihmisiä ja heidän lähtömaansa, tulosyynsä, muuttoikänsä ja asuinaikansa vaihtelevat. Myös heidän sosioekonominen asemansa lähtömaassa ja Suomessa ovat erilaisia. (Haikkola 2014: 43-44.)

Haikkolan (2014) mukaan maahanmuuttajien ja maahanmuuttajataustaisten nuorten työmarkkina-asema riippuu enemmän työmarkkinoiden rakenteesta, yleisestä työllisyystilanteesta ja syrjinnästä kuin koulutuksesta. Hänen mielestään maahanmuuttajataustaiset nuoret tarvitsevat enemmän tukea ammatilliseen koulutukseen liittyvien työharjoittelupaikkojen hankkimisessa, sillä maahanmuuttajanuoret kohtaavat enemmän syrjintää ja ennakkoluuloja kuin muut, johtuen muun muassa vieraskielisestä nimestä ja kielitaidosta. Työharjoittelut ja työkokeilut ovat Elina Kilpi-Jakosen mukaan erittäin tärkeitä Suomessa koulunsa käyneille maahanmuuttajanuorille, sillä nämä nuoret hyötyvät siitä enemmän kuin valtaväestö. Työkokeimuksen avulla luodaan verkostoja, joiden kautta nuori voi päästä suoraan työelämään ja myös etninen syrjintä työhönotossa saattaa vähentyä. (Haikkola 2014: 45.)

5 Nuorten syrjäytyminen

Syrjäytymisen määrittelemisen on yleisesti haasteellista, mutta välttämätöntä tutkielman kannalta. Syrjäytymisen ilmentymistä voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta. Opinnäytetyöni kontekstissa määrittelen syrjäytyneen nuoren nuoreksi, joka ei ole kiinnittäytynyt opintoihin, työelämään tai muihin työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin. Tulen seuraavaksi esittelemään yleistä tietoa syrjäytyneistä nuorista sekä esittelen myös tilastotietoa liittyen maahanmuuttajataustaisten nuorten työllisyyteen, kouluttautumiseen ja syrjäytymiseen. Tarkkoja, kaiken kattavia tilastoja syrjäytyneistä maahanmuuttajanuorista ei ole pystytty sen haasteellisuuden vuoksi tutkimuksin osoittamaan, mutta suuntaa antavat erilaiset työllisyys- ja kouluttautumistilastot maahanmuuttajiin liittyen.

Koska opinnäytetyöni keskiössä ovat maahanmuuttajanuoret, tarkastelen heitä syrjäytymisen valossa sekä omana ryhmänään, että osana kantaväestöä. Tutkielmaa aloittaessani pyrin välttämään erottelemasta maahanmuuttajataustaisia nuoria kantaväestöön kuuluvista nuorista, mutta jaottelua oli jokseenkin välttämätöntä tehdä, jotta tietoa maahanmuuttajien tilanteesta saataisiin parhaiten esille. Maahanmuuttajanuoret ovat tutkimusten valossa heikommassa asemassa yhteiskunnassamme muihin nuoriin verrattuna ja tämän vuoksi he tarvitsevat erityistä huomiota.

Suomessa on tehty lukuisia nuorten syrjäytymiseen liittyviä laskelmia, joissa on tarkasteltu etenkin työn ja koulutuksen ulkopuolelle jääneitä nuoria. Syrjäytymiskäsitteen moniselitteisyys aiheuttaa väistämättä sen, että syrjäytyneiden nuorten lukumääristä esitetään hyvinkin erilaisia lukuja. Jos kuitenkin tarkastellaan rekisteri- ja tilastoaineistoa koulutuksen ja työn ulkopuolelle jääneistä nuorista, on saatu selville, että vuosittain 5000 nuorta jää vaille toisen asteen opiskelupaikkaa, näistä 1500 ei hae lainkaan peruskoulun jälkeen opiskelemaan ja 3500 ei saa opiskelupaikkaa yhteishaussa. Syrjäytyneiden, 20-29 -vuotiaiden kokonaismääräksi on esitetty noin 33 000 miestä ja 18 000 naista. Kaksi kolmesta syrjäytyneeksi luokitellusta on miehiä. (Notkola ym. 2013: 244.)

Nuoret ovat työmarkkinoilla haavoittuvammassa asemassa. Nuorten mahdollisuuksiin toimia aktiivisena kansalaisena ovat vaikuttaneet yhteiskunnassa ja työmarkkinoilla tapahtuneet muutokset. Nuorisotyöttömyyttä ovat kasvattaneet talouden nopeat suhdannevaihtelut, elinkeinoelämän rakennemuutokset, työmarkkinoiden korkeat osaamisvaatimukset sekä kiristynvä kilpailu. Vuonna 2008 alkanut taloudellinen taantuma on vaikuttanut suuresti alle 25-vuotiaiden nuorten työttömyyslukuihin. Työttömäksi joutuminen ja sen pitkittyminen voi pahimmassa tapauksessa johtaa nuoren työelämästä ja yhteiskunnasta syrjäytymiseen. (Tuusa ym. 2014: 9.)

Työttömäksi joutumisen riski on suurin pelkän peruskoulun suorittaneilla nuorilla. Merkittävin yksittäinen tekijä työmarkkinoilta ja yhteiskunnasta syrjäytymisessä on toisen asteen tutkinnon puute. Vuoden 2012 lopussa Suomessa oli noin 99 000 20-29-vuotiasta nuorta, joilla ei ollut perusasteen jälkeistä tutkintoa ja jotka eivät opiskelleet. Alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli vuoden 2013 joulukuussa 44 000 ja 25-29-vuotiaita vastavalmistuneita työttömiä työnhakijoita 3300. (Tuusa ym. 2014: 9.)

Nuoruutta koskevissa tutkimuksissa on painotettu, että nuoruus ei muodosta kaikille yhdenmukaista elämänvaihetta. Nuorten huono-osaisuus kasautuu harvoin niin vakavaksi, että voitaisiin puhua varsinaisesta syrjäytymisestä. Aikuisten nuorten työttömyysjaksot ovat yleisiä, mutta ne ovat usein lyhyitä. Yleensä silloin, kun työttömyysaika pitkittyy, alkaa myös nuorten aikuisten hyvinvointi laskea merkittävästi. (Tuusa ym. 2014: 9.) Suomessa nuorten pitkäaikaisyöttömyyttä on vähemmän kuin missään muussa EU-maassa. Suomessa vain 4 % nuorista työttömistä on ollut yhtäjaksoisesti työttömänä yli vuoden, kun esimerkiksi Slovakiassa ja Bulgariassa pitkäaikaistyöttömien osuus on yli 50 %. (Tilastokeskus 2013.)

Tilastokeskuksen mukaan nuorten syrjäytymistä ja elinoloja ei voida mitata pelkästään nuorten työttömyyslukemilla. Työttömyysaste ei ota huomioon työvoiman ulkopuolella olevien suurta määrää ikäluokasta eikä myöskään erota sitä, onko työtä etsivä pääasialliselta toimim-

naltaan opiskelija vai ei. Työttömyysaste ei myöskään kerro työnhaun kestosta eli siitä, onko kyse muutamien viikkojen kesätyön hausta vai vuosia kestävästä työttömyydestä. Työttömyysaste ei siis kuvaa sitä, kuinka paljon nuoria on syrjäytyneenä tai avun tarpeessa. Jotta opiskelijoiden määrä nuorista ikäluokista tulisi paremmin huomioituksi, on nuorisotyöttömyyden tilalle tullut niin sanottu NEET-aste. NEET on lyhenne englannin kielen sanoista Not in employment, Education or Training eli tällä tarkoitetaan nuoria, jotka eivät ole työssä, koulutuksessa eivätkä kurssilla. NEET-ryhmään kuului vuonna 2011 Suomessa noin 58 000 nuorta eli 9 prosenttia 15-24-vuotiaista. (Tilastokeskus 2013.)

Nuorten kiinnittymättömyys koulutukseen ja työhön aiheuttaa myös paljon sosiaalisia ja psyykkisiä ongelmia. Vakavia yhteiskunnallisia ongelmia aiheuttavat nuorten asunnottomuus, mielenterveysongelmat ja päihdeongelmat, ja niiden seuraukset ovat pitkäkestoisia. Merkittävä osa nuorista on ajautunut kaiken aktiivitoiminnan ulkopuolelle ja tämä vaikeuttaa ongelmiin puuttumista. Vuonna 2012 työttömiä ja ulkopuolisia 15-29-vuotiaita nuoria oli 132 600, mikä oli runsas 13 prosenttia ikäluokasta. Työvoiman ulkopuolella olevat ulkopuoliset -ryhmä ei sisällä varusmiehiä, siviilipalvelumiehiä, eläkeläisiä eikä opiskelijoita. Ulkopuolisten ja ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien 20-29-vuotiaiden nuorten määrä oli noin 38 500. Näistä täysin tilastojen ulkopuolella oli 22 600 nuorta. Näillä nuorilla ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa, he eivät ole koulutuksessa, työelämässä tai edes työnhakijoina, eivätkä he ole myöskään eläkeläisiä, varusmiehiä tai siviilipalvelusmiehiä. (Tuusa ym. 2014: 10.)

Nuorten syrjäytyminen on ilmiönä moniulotteinen ja siihen johtavat prosessit monimutkaisia ja tämä tekee ehkäisytoimien arvioinnista haasteellisen. Eri hallinnonalat toteuttavat nuorten syrjäytymisen ehkäisyä tavoittelevia palveluita ja hankkeita ja palveluita toteutetaan myös poikkihallinnollisesti. Yksilön palveluprosessi koostuu usein monista samanaikaisista palveluista ja tämä tekee toimenpiteistä ja palveluiden kokonaisuudesta ja koordinoinnista jäsenyttämättömän. Nuori joutuu asioimaan monella eri luukulla eikä tule autetuksi, sillä kynnys palveluihin on liian korkea tai sopivaa palvelua ei ole saatavilla oikea-aikaisesti. (Tuusa ym. 2014: 10.)

Kuntoutussäätiön eduskunnan tarkastusvaliokunnalle tekemän tutkimuksen mukaan nuorten syrjäytymisen kannalta kriittisimpiä elämänvaiheita ovat erilaiset nivelvaiheet koulutukseen liittyen. Tuki ja ohjaus ovat näissä nivelvaiheissa ensisijaisen tärkeitä. Tutkimuksessa ehdotetaan, että erilaisten nivelvaiheiden tuen ja ohjauksen tulisi olla lakisäateistä. Nuoret tarvitsevat yksilöllistä tukea ja ohjausta tarjoavan matalan kynnyksen palvelupisteen, josta nuoria voidaan ohjata yhdellä kertaa heidän tarvitsemiinsa palveluihin. Palveluohjauksen avulla varmistettaisiin myös, että nuoret saisivat samanaikaisesti tarvitsemansa palvelut eri sektoreilta. (Tuusa ym. 2014: 11.)

Nuorten syrjäytymisen ulottuvuudet ovat sekä inhimillisiä että kansantaloudellisia. Inhimillisiä kustannuksia on mahdotonta mitata määrällisesti. Peruspalveluihin, jotka ehkäisevät nuorten syrjäytymistä, käytetään vuosittain noin 230 miljoonaa euroa. Tämä on huomattavasti vähemmän kuin toimeentulotukeen ja työttömyysturvaan vuosittain kuluvat resurssit (noin 698 miljoonaa). Kansantaloudellisesti katsottuna nuorten syrjäytyminen vaikuttaa merkittävästi työurien pituuteen ja työvoiman saatavuuteen. Työikäisen väestön vähentyessä nuorten pysyvä kiinnittyminen työmarkkinoille on entistä tärkeämpää. (Tuusa ym. 2014: 11.)

5.1 Maahanmuuttajanuorten syrjäytyminen

Työ- ja elinkeinoministeriön vuonna 2011 julkaistun tutkimuksen mukaan vieraskielisillä Suomessa asuvilla nuorilla on vakava riski syrjäytyä yhteiskunnasta. Muita kuin kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvien osuus nuorista oli vuonna 2008 5,2 %. Heidän osuutensa ulkopuolella olevista ja työttömistä oli 23 %. Myrskylä toteaa työ- ja elinkeinoministeriön tutkimuksessa, että peruskoulun suorittaneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten ulkopuolisuus- ja työttömyysriski on kuusinkertainen kantaväestön nuoriin verrattuna. (Myrskylä 2011: 14).

Maahanmuuttajien työllisyysaste on sitä korkeampi, mitä kauemman aikaa on kulunut maahan muutosta. Koko väestön työllisyysaste oli vuonna 2010 noin 69 prosenttia, kun maahan samana vuonna muuttaneiden työllisyysaste oli vain noin 42 prosenttia. Huomattavaa on, että 20-30-vuotta maassa olleiden työllistymisaste oli edelleen lähes 7 prosenttiyksikköä heikompi kuin koko väestön työllisyysaste. (Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2013: 17.) Vuosina 2001-2009 Pohjois-Amerikasta ja EU15-maista (mm. Saksa, Espanja, Tanska, Hollanti) muuttaneiden osalta työttömyysaste on ollut vertailuryhmien pienin. Afrikasta muuttaneiden työttömyysaste on ollut lähtöaluevertailun korkein koko vertailuajanjakson ajan. (Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2013: 23.)

Tilastokeskuksen tilastojen mukaan vuonna 2009 vieraskielisistä lukiota suoritti 2 660 (34 %) henkilöä ja ammatillista koulutusta 5 163 henkilöä (66 %). Vuonna 2009 lukiokoulutusta suoritti kaiken kaikkiaan 102 332 (43 %) ja ammatillista koulutusta 133 690 (57 %) henkilöä. Vieraskieliset sekä keskeyttävät että lopettavat kokonaan toisen asteen opintonsa useammin kuin koko väestö keskimäärin. Vuosina 2008-2010 lukio-opintonsa keskeytti noin 4 prosenttia kaikista ja noin 9 prosenttia vieraskielisistä. Lukuvuotena 2009-2010 ammatillisen koulutuksen lopetti noin 8 prosenttia kaikista ja vieraskielisistä vastaava luku oli noin 12 prosenttia. Samana lukuvuotena koko maassa ammatillista koulutusta suoritti 5 163 vieraskielistä opiskelijaa, joista noin 640 keskeytti opintonsa. (Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2013: 32-33.)

6 Osallisuus

Osallisuus kytkeytyy tiukasti nuorisotakuun yhteiskunnalliseen ja poliittiseen kontekstiin ja siihen, mitä opinnäytetyössäni tutkin. Parhaimmassa tapauksessa osallisuus voi estää nuoren syrjäytymästä. Asiakkaan asema saattaa helposti jäädä palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa vallan ja auktoriteetin varjoon. Osallisuus, asiakaslähtöisyys, vaikuttaminen ja muut tämän kaltaiset asiakkaan asemaan liittyvät aiheet ovat jo jonkin aikaa olleet esillä sosiaali- ja terveysalalla käydyssä keskustelussa. Sosiaalihuollossa hoidon ja tuen tulee alkaa asiakkaan tarpeiden selvittämisestä ja hänen osallisuutensa palveluiden järjestämiseen tulee mahdollistaa. Osallisuuden toteutumisen ensiaskeleet ovat asiakkaan kuuntelemisessa, kohtaamisessa ja kuulluksi tulemisessa. Määrittelen tässä osiossa osallisuuden käsitettä, esittelen yleisesti osallisuutta sosiaalihuollon asiakaslain kontekstissa sekä nuorten osallisuutta kunnan päätöksenteossa.

Osallisuutta on tutkittu monelta eri kannalta, mutta sille ei ole löydetty täsmällistä ja yleisesti hyväksyttävää määritelmää (Kiilakoski & Gretschel 2007: 10). Osallisuus voidaan nähdä sitoutumisena yhteisten asioiden parantamiseen. Se on todellisen vastuun kantamista ja saamista oman, toisten ja koko yhteisön toimintakyvystä. Osallisuus on sitä, että yksilöille, ryhmille ja kollektiiveille annetaan mahdollisuus toimia. Hyvän tahdon lisäksi tämä edellyttää vallan jakamista. Mukana olemisen lisäksi osallisena oleminen tarkoittaa mahdollisuutta muuttaa yhteisöä, johon kuuluu. Osallisuus on myös oikeutta omaan identiteettiin ja arvokkuuteen osana perhettä (tai sitä muistuttavaa yksikköä), ryhmää, yhteisöä, yhteiskuntaa ja ekosysteemiä. (Kiilakoski, Gretschel & Nivala 2012: 15-16.)

Osallisuus voidaan nähdä olevan myös vastakohta syrjäytymiselle ja syrjäytyminen onkin yksi osallisuutta motivoiva tekijä. Selvää on, että yhteiskunnasta syrjäytynyt nuori ei ole osallinen siihen yhteiskuntaan, josta hän on syrjäytynyt. Laajemmassa näkemyksessä osallisuus voidaan nähdä olevan yhteisöllisyyttä, kuulumista, sosiaalisia suhteita, osallistumista yhteisön tai yhteiskunnan toimintaan. Osallisuus on yleisesti ottaen osallistumista yhteiskuntaan aktiivisena kansalaisena ja osallisuuden puute taas on vieraantumista, jossa yksilö kadottaa suhteen itseensä, ympäristöönsä, työhönsä, yhteiskuntaansa ja ekosysteemiinsä. (Myllyniemi 2014: 5; Kiilakoski & Gretschel 2007: 10-12.)

Osallisuuden edellytyksenä on, että jokainen halukas saa ilmaista mielipiteensä ja pääsee vaikuttamaan oman yhteisönsä päätöksentekoon. Asiakkaiden osallistumista määritellään laeissa, strategioissa ja suunnitelmissa (Laitinen & Niskala 2013: 10). Suomen laissa on turvattu lasten ja nuorten kunnalliset vaikutusmahdollisuudet. Perustuslaki takaa samat oikeudet kaikille iästä riippumatta. Kuntalain 27. pykälä korostaa, että kuntalaisilla tulee olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa kunnan päätöksentekoon. Alle 29-vuotiaiden asioiden järjestämistä sääte-

lee Nuorisolaki ja osallisuuden kannalta keskeinen on sen kahdeksas pykälä. Pykälässä todetaan, että nuorilla tulee olla mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa. (Kiilakoski & Gretschel 2007: 8-9.)

Asiakkaan toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet sekä asiakkaan kulttuurista ja äidinkieli on otettava huomioon sosiaalihuoltoa toteutettaessa (Laitinen & Niskala 2013: 11). Sosiaalihuollon asiakaslain tarkoituksena on edistää asiakaslähtöisyyttä ja asiakassuhteen luottamuksellisuutta sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812: 1§). Itsemääräämisoikeutta ja osallistumista käsittelevät kohdat on määritelty sosiaalihuollon asiakaslainsäädännössä. Laissa määritellään, että sosiaalihuoltoa toteutettaessa on otettava huomioon asiakkaan toivomukset ja mielipide ja kunnioitettava hänen itsemääräämisoikeuttaan. Lain mukaan asiakkaalla on oltava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa palvelujensa suunnitteluun ja toteutukseen. Asiakasta koskeva asia on ratkaistava siten, että ensisijaisesti otetaan huomioon asiakkaan etu. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812: 8§.) Sosiaalihuollon asiakaslaki uudistui 1.4.2015 ja tärkeimpinä tavoitteina nuorisotakuuta ajatellen ovat muiden muassa lain kolme päätarkoitusta: vähentää eriarvoisuutta ja edistää osallisuutta, edistää asiakaskeisyyttä sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa sekä parantaa yhteistyötä sosiaalihuollon ja kunnan eri toimijoiden välillä (Sosiaalihuoltolaki 2014/1301: 1§).

Kansallisen lainsäädännön lisäksi nuorten osallisuuden edistämiseen vaikuttaa Euroopan unioni. EU:n vuonna 2001 hyväksymän nuorisopolitiikkaa rakentavan valkoisen kirjan yhtenä keskeisenä tavoitteena on lisätä nuorten osallistumista julkiseen elämään. Myös EU:n nuorisotoimiohjelma vuosille 2007-2013 pyrki tukemaan nuorten aktiivista kansalaisuutta jakamalla tähän tarkoitukseen taloudellista tukea. (Kiilakoski & Gretschel 2007: 9.)

Osallisuus on perimmältään kokemus: miltä lapsista tai nuorista eri yhteisöissä tuntuu? Osallisuudessa voidaan havaita olevan sekä yksilöllinen että yhteisöllinen elementti. Yksilön on koettava itsensä arvokkaaksi ja yhteisön on oltava sellainen, jossa osallisuus on mahdollista. Osallisuus on sekä yksilön että yhteiskunnan yhteinen asia. (Kiilakoski & Gretschel 2007: 5, 12,13.) Osallisuus on syvempää kuin osallistuminen, sillä se edellyttää sitoutumista. Osallisuuden sisältöön kuuluu myös vaikuttamisen tavoite ja henkilökohtainen vastuunotto. Onnistuakseen osallisuus vaatii luottamusta, tiivistä vuorovaikutusta sekä näyttöjä kuulluksi tulemisesta niin, että kansalaisten ja asiakkaiden tieto huomioidaan palvelujen tuottamista koskevassa päätöksenteossa. Osallisuus ei ole ainoastaan työntekijän ja asiakkaan suhteessa rakentuva asia vaan sen toteutuminen on sidoksissa organisatorisiin, kunnallisiin ja yhteiskunnallisiin toimintaympäristöihin. (Laitinen & Niskala 2013: 13-14.)

Merkityksellistä osallisuuteen liittyvässä keskustelussa on se, millaista osallisuutta asiakkaille tarjotaan. Osallistumisen toteuttamisessa pohdittaviksi kysymyksiksi asettuvat kysymykset siitä, mitkä osallistumisen muodot sopivat omaan yhteisöön, miten kuuleminen toteutetaan ja miten tuloksia hyödynnetään. (Laitinen & Niskala 2013: 12.) Avoin vuoropuhelu ja yhteistyö asiakkaan kanssa saattaa työntekijästä tuntua haastavalta, sillä hän joutuu jakamaan valtaansa. Toisaalta, palveluprosessin sekä palveluiden suunnittelun, kehittämisen ja yhteiskunnallisen vaikuttamistyön jaettu toimijuus yhdistää asiakkaiden ja työntekijöiden kokemustiedon ja ammatillisen osaamisen. Onnistunut ja hyvin hyödynnetty asiakkaiden osallistuminen on professionaalista osaamista ja asiantuntijuutta rikastuttava tekijä eikä niitä pitäisi nähdä toisensa vastakotina. (Laitinen & Niskala 2013: 12.)

7 R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry

Opinnäytetyöni tilaaja R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry on vuonna 2003 perustettu kolmannen sektorin järjestö, joka sijaitsee Vantaalla Myyrmäessä. Järjestön tavoitteena on toimia siltana maahanmuuttajanuorten ja suomalaisen yhteiskunnan välillä. Yhdistyksen päätarkoituksena on ehkäistä 16-29-vuotiaiden maahanmuuttajanuorten syrjäytymistä ja edistää heidän asemaansa suomalaisessa yhteiskunnassa yhdessä sosiaaliviranomaisten, kasvatusalan ammattilaisten sekä maahanmuuttajien kanssa. Lyhenne R3 tulee sanoista respect, rights and responsibility eli suomennettuna kunnioitus, oikeus ja vastuu. (R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry 2013).

Toimipaikassa tehtävä työ liittyy Vantaan kaupungin työllistävien nuorisopalveluiden sekä monikulttuurisuuspalveluiden ammatilliseen kokonaisuuteen. R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:n rooli ja merkitys sosiaalipalvelujärjestelmässä on tärkeä. Järjestö on toiminut jo vuodesta 2003 nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja se onkin molemmilla hankkeilla toiminnan päätavoite. R3 Järjestö tarjoaa sellaista matalan kynnyksen tukea ja ohjausta, jota 18-29-vuotias maahanmuuttajanuori ei kaupungin tarjoamista palveluista välttämättä saisi. (R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry 2013.)

Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden ylläpitämien nuorisotilojen yläikäraja jää 18- ikävuoteen, joten yli 18-vuotiaille ei Vantaalla ole kohtaustaikaa, jossa nuori voi viettää aikaa ja samalla saada ohjausta omaan elämäntilanteeseensa. R3 maahanmuuttajanuorten tuki ry toimii sellaisena paikkana nuorelle, johon on helppo tulla, ja jossa nuori saa halutessaan ohjaajilta neuvoa ja ohjausta omaan tilanteeseensa. Jokaisen nuoren tilanne kartoitetaan nuoren yksilöllisistä tarpeista ja lähtökohdista käsin ja yhdessä nuoren kanssa pyritään löytämään ratkaisu tilanteeseen. Konkreettinen apu on avainasia R3:n toiminnassa. (R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry 2013.)

R3:lla on laaja yhteistyöverkosto, jonka sisällä tehdään tiivistä yhteistyötä ja palveluohjausta, jotta nuori saataisiin tarvitsemiensa palveluiden piiriin. Yhteistyötahoina toimivat muun muassa TE-toimisto, Sosiaaliasemat, Vantaan kaupungin maahanmuuttajatyö, lähipoliisi, Suomen Pakolaisapu ja Järjestöhautomo sekä muut hankkeet ja projektit liittyen nuorten työllistämiseen. (R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry 2013.)

Yhdistyksessä toimii kaksi hanketta; R3 Info- ja Palvelukeskus, R3 Action!-Nuorten Aktivoiva Toimintakeskus. Järjestö tarjoaa myös asumispalvelua. Info- ja palvelukeskus -hanke aloitettiin vuonna 2010 ja sitä rahoittaa ELY-keskus sekä Vantaan kaupunki. Hanke tarjoaa matalan kynnyksen tukea ja ohjausta vantaalaisille alle 25-vuotiaille maahanmuuttajanuorille koulutukseen ja työllistymiseen liittyvissä asioissa. Tavoitteena on ohjata vantaalaisia maahanmuuttajanuoria työn ja koulutuksen piiriin. Hankkeelle on myönnetty jatkorahoitus vuosille 2014-2015. Yhdessä nämä kaksi hanketta pyrkivät toiminnallaan ehkäisemään nuorten syrjäytymistä Vantaalla. (R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry 2013.)

Järjestön toinen pääasiallinen hanke on R3 Action! -Nuorten Aktivoiva Toimintakeskus, joka on RAY:n rahoittama toukokuussa 2013 avattu kohtaustila kaikille vantaalaisille 18-29-vuotiaille nuorille. Hanke tarjoaa avoimen nuorisotilan, ryhmätoimintaa sekä henkilökohtaista ohjausta nuorille. R3 Action tukee nuorta myös muissa elämänhallinnallisissa asioissa kuten asunto-, tuki-, lupa-, rikos-, terveys-, päihde- ja ihmissuhdeasioissa. (R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry 2013). Nuorella on mahdollisuus saada tukea ja ohjausta sekä yksin että ryhmässä ja nuori saa viettää aikaa positiivisen vertaistuen ilmapiirissä. Nuorten kanssa jalkaudutaan tarvittaessa eri viranomaistahoille, tapaamisiin ja haastatteluihin tai tarvittaessa myös terveys- tai päihdehuoltoon. Hankkeessa työskentelee projektipäällikkö sekä kaksi projektityöntekijää. (Toimintasuunnitelma 2015: 2-3.)

Projektilla on laaja kohderyhmä. Yksi kohderyhmä on monikulttuuriset nuoret, jotka ovat syntyneet ja suorittaneet oppivelvollisuutensa Suomessa, ja joilla on ollut haasteita jatko-opintoihin tai työelämään hakeutumisessa. Toisena kohderyhmänä ovat monikulttuuriset nuoret, jotka ovat tulleet Suomeen vanhempana eivätkä ole suorittaneet oppivelvollisuutta, ja jatko-opintoihin ja töihin pääsy on haasteellista. Heillä saattaa usein olla ongelmia suomen kielen kanssa. Projekti on avoin kaikille vantaalaisille nuorille. Tätä kautta pyritään edistämään maahanmuuttajataustaisten nuorten integraatiota ja yhteiskunnallista koheesiota eri etnisten ryhmien välillä. (Toimintasuunnitelma 2015: 2.)

Enemmistö projektin asiakkaista on monikulttuurisia miehiä. Asiakkaista miehiä on 60% ja naisia 40%. Asiakkaita on 17 eri kieliryhmästä, joista yleisin (60%) on somali. Asiakkaista 50% on työtön tai työelämän ulkopuolella, 40% on opiskelijoita, 10% on työssä ja 12%:lla on peruskoulun jälkeinen tutkinto. Keskimääräinen päivittäinen kävijämäärä on noin 30 nuorta. Projekti

järjestää erilaisia infoja, tapahtumia sekä kerhoja. Infojen aiheena ovat esimerkiksi koulutus, työnhaku, velkaongelmat ja vierailijoina infoissa käy eri aloja opiskelevat maahanmuuttajanuoret, jotka toimivat inspiraationa muille nuorille. Projektin järjestämiä kerhoja ovat nuorten naisten kerho, romaninuorten kerho, pelikerho sekä suomen kielen kerho. (Toimintasuunnitelma 2015: 4.)

Tavoitteet molemmilla hankkeilla ovat samat, toteutuksen luonteessa on vain hieman eroja. Info- ja Palvelukeskus tukee nuorta pääosin työ- ja koulutuspaikan hakemiseen liittyvissä asioissa, R3 Actionin toiminta tukee nuorta näiden lisäksi myös elämänhallinnan ja -tilanteen vakauttamiseen liittyvissä asioissa. Asiakkaat ohjautuvat Info- ja Palvelukeskukseen sosiaali-toimistojen, Tikkurilan TE-toimiston, tuttavien, ystävien sekä erilaisten tapahtumien kautta. Hankkeen aikana on monesti todettu, että nuoret ohjautuvat usein Info- ja Palvelukeskukseen niin sanotun puskaradion avulla. Info- ja Palvelukeskus on tavoittanut hyvin työttömiä maahanmuuttajanuoria ja hanke on toiminnallaan pystynyt myös auttamaan sellaisia nuoria, jotka eivät ole minkäänlaisten palveluiden piirissä ja ovat vakavassa syrjäytymisvaarassa. Hankkeessa työskentelee projektipäällikön lisäksi projektihallinnoija ja projektityöntekijä. (Vuosi-raportti 2014: 1.)

Info- ja Palvelukeskus on matalan kynnyksen palvelu, johon asiakkaat voivat tulla ilman ajanvarausta aina palvelukeskuksen aukioloaikoina. Asiakkuus on täysin vapaaehtoista nuorille, eikä heidän työttömyystukea leikata jos nuori peruu tai jättää tulematta sovittuun tapaamiseen. Tavoitteena on tehdä nuorelle kattava, kauaskantoinen ja realistinen suunnitelma, joka ottaa huomioon nuoren henkilökohtaisen tilanteen sekä hänen haaveensa. Nuorten edistymistä seurataan säännöllisin tapaamisin ja heihin pidetään aktiivisesti yhteyttä ja varmistetaan, että esimerkiksi työsuhteen päätyttyä heillä olisi paikka, jossa jatkaa (koulu, toinen työ). (Vuosi-raportti 2014: 2.)

Kuva 1: Maahanmuuttajanuorten tuki ry:n toimintaidea

8 Opinnäytetyön toteutus

Seuraavaksi esittelen opinnäytetyöni toteutusta. Tarkastelen, mikä tarkoitus työtäni ohjasi eteenpäin sekä minkä tutkimusmenetelmän valitsin sen tueksi ja millä perusteilla tein valintani. Esittelen myös aineistonkeruuta ja analyysiä sekä tarkastelen tutkimuksen eettisyyttä.

8.1 Tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:n asiakkaana olevien maahanmuuttajanuorten kokemuksia nuorisotakuun toteutumisesta. Tarkoituksena on selvittää, mihin toimenpiteisiin nuoria on ohjattu ja mikä on nuorten oma mielipide saamistaan palveluista. Oman kokemukseni mukaan keskustelu nuorisotakuusta ja ylipäätään maahanmuuttajista saattaa usein jäädä viranomaispainotteiseksi, jolloin nuoren näkemys asiasta jää selvittämättä. Lisäksi aikaisempia selvityksiä maahanmuuttajien kokemuksista nuorisotakuusta ei ole tehty.

Opinnäytetyön aihe syntyi työelämän tarpeesta toteuttaa kyseinen tutkimus. Tarve kyseiseen tutkielmaan nousi R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:n työntekijöiden kokemuksesta, että nuorisotakuun toteutumisesta maahanmuuttajanuorten kohdalla olisi hyvä selvittää. Nuorten työllistymistä ja kouluttautumista edistävältä nuorisotakuulta on lupailtu paljon jo pitkään, mutta sen käytännön toteutumisesta ei ole selkeää tietoa. Nuorisotakuu käsitteenä aiheuttaa niin työntekijöiden kuin nuortenkin kohdalla paljon hämmennystä ja epätietoisuutta. Hyvin toteutettuna nuorisotakuu toimii työllistymistä ja kouluttautumista edistävänä toimintana, mutta sen toteutuminen käytännössä on osittain jäänyt kyseenalaiseksi. Edellä mainituista syistä aihetta oli syytä tutkia tarkemmin. R3:n toimii nuorisotakuuta täydentävänä toimijana ja tämän vuoksi oli tärkeä myös selvittää, pystyisikö R3:n joiltakin osin tarjoamaan sellaista palvelua, jota TE-toimistolla ei ole tarjota. Opinnäytetyön avulla pyritään siis löytämään vastauksia siihen, mihin sellaisiin tarpeisiin R3:n pystyy kolmannen sektorin järjestönä vastaamaan, joihin TE-toimisto ei ole kyennyt syystä tai toisesta.

Järjestön molemmat projektit (R3 Action ja Info- ja palvelukeskus) tulevat hyödyntämään opinnäytetyöstäni saatuja tuloksia hankkeiden arvioinnissa. Järjestön toinen hanke R3 Action tulee hyödyntämään haastattelutuloksia jatkorahoitushakemuksessaan RAY:lle (Raha-automaattiyhdistys). Opinnäytetyön kaltaiset järjestölle tehdyt selvitykset ja tutkimukset lisäävät järjestön merkityksellisyyttä ja tärkeyttä palvelujärjestelmässä. Järjestö pystyy hyödyntämään haastattelutuloksia myös hankkeiden tulosten arvioinnissa.

Tutkimuskysymyksiksi valikoituivat seuraavat kysymykset:

1. Minkälaista tukea nuori on saanut TE-toimistosta?
2. Minkälaista tukea nuori on saanut muilta tahoilta kouluttautumiseen ja työllistymiseen liittyen (R3)?
3. Mitkä ovat nuorten kokemukset saadusta tuesta?
4. Mitä nuori olisi halunnut, että olisi tehty toisin?

8.2 Laadullinen tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö toteutettiin laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää hyödyntäen. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija pyrkii tavoittamaan tutkittavien näkemystä tutkittavasta ilmiöstä tai ymmärtämään ihmisen toimintaa tietyssä ympäristössä. Laadullisen tutkimusmenetelmän tunnuspiirteitä ovat aineistonkeruumenetelmä (muun muassa haastattelut ja päiväkirjat), tutkittavien näkökulman esille tuominen, harkinnanvarainen tai teoreettinen otanta, aineiston laadullis-induktiivinen analyysi ja hypoteesittomuus. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimussuunnitelma elää tutkimusprosessin mukana. (Eskola & Suoranta 2000: 15.)

Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä sopii parhaiten tutkimukseeni, sillä tarkoituksena oli saada tietoa tietyistä joukosta eli tässä tapauksessa maahanmuuttajanuorista ja tuoda heidän kokemuksensa ja tietonsa aiheesta esille. Tarkoitukseni ei ollut tehdä kaiken kattavia yleistyksiä Suomessa tai edes Vantaalla asuvien maahanmuuttajanuorten kokemuksista nuorisotakuusta vaan tarkoituksena oli selvittää tarkemmin tietyn joukon, tässä tapauksessa R3:n asiakkaina olevien maahanmuuttajanuorten tilannetta ja kokemuksia kyseisestä aiheesta. Kvalitatiiviselle tutkimusmenetelmälle luonteenomaista onkin se, että tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita tapahtumien yksityiskohtaisista rakenteista ja tietyissä tapahtumissa mukana olleiden yksittäisten toimijoiden merkitysrakenteista. (Metsämuuronen 2003: 167.) Laadullisessa tutkimuksessa on usein pieni otanta, mutta niitä pyritään analysoimaan mahdollisimman perusteellisesti. Tieteellinen kriteeri aineistolle ei ole sen määrä vaan laatu ja se, miten tutkija onnistuu sijoittamaan tutkimuskohteen yhteiskunnallisiin yhteyksiin. (Eskola & Suoranta 2008: 18.)

8.3 Teemahaastattelu

Aineisto kerättiin puolistrukturoidulla teemahaastattelulla eli haastattelukysymykset jaettiin valmiiksi teemoihin ja kysymykset muodostettiin teemojen alle alakategorioiksi. Kysymyksistä tehtiin mahdollisimman avoimia. Tämä jättää vastaajalle mahdollisuuden kertoa laajasti oman näkemyksensä asiaan ja lisäkysymyksiin ja avoimelle keskustelulle jää tilaa. Eskolan ja Suorannan mukaan puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat kaikille samat ja vastausvaihtoehtoja ei ole ennalta määritetty, vaan haastateltavat voivat vastata kysymyksiin

omin sanoin. (Eskola & Suoranta 2008: 86.) Hirsjärven ja Hurmeen (2003: 34) mukaan teema-haastattelussa haastattelun aihepiirit eli teema-alueet ovat kaikille samat, mutta kysymysten muoto saattaa vaihdella. Teemat olivat kaikille haastateltaville samat, mutta pääsin muuttamaan kysymysten muotoa halutessani ymmärrettävämpään muotoon, kuitenkin kysymysten merkitystä muuttamatta.

Haastattelun avulla pääsin pureutumaan haastateltavien kokemuksiin ja mielipiteisiin yksityiskohtaisemmin ja laajemmin, kuin jos olisin tehnyt esimerkiksi kvantitatiivisen lomake-haastattelun. Haastattelua halusin käyttää tiedonkeruumenetelmänä siitä syystä, että saisin haastateltavien äänen parhaiten kuuluviin. Hirsjärven ja Hurmeen (2011: 5) mukaan haastateltava nähdään tutkimustilanteessa subjektina ja hän saa tuoda itsestään koskevia asioita esille mahdollisimman vapaasti. Ihminen on tällöin tutkimuksessa merkityksiä luova ja aktiivinen osapuoli.

Nuorien haastattelemisen ja maahanmuuttajataustaisuus saattavat asettaa haastattelulle erityishuomioita. Nuorten tyyli vastata kysymyksiin saattaa olla hyvinkin yksinkertainen ja kun kyseessä on nuori, joka ei puhu hyvin suomea, saattaa kysymykseen vastaaminen olla entistä vaikeampaa. Tämän takia haastattelu tiedonkeruumenetelmänä sopi työhöni hyvin, sillä siinä tutkija pääsee syventämään saatavia tietoja esimerkiksi pyytämällä esitettyihin mielipiteisiin perusteluja ja lisäkysymyksiä pystyy esittämään tarpeen mukaan (Hirsjärvi & Hurme 2011: 35).

Ennen haastatteluita keskustelimme yhteistyökumppanini kanssa siitä, järjestettäisiinkö haastattelu yksilö- vai ryhmähaastatteluna. Molemmissa muodoissa näimme olevan puolensa. Ryhmähaastattelulla olisi saanut kerralla tietoa monelta nuorelta eli se olisi ollut ajallisesti tehokkaampaa. Lisäksi muilta nuorilta saatu vertaistuki olisi ryhmähaastattelussa saattanut antaa rohkeutta kertoa omista kokemuksistaan. Keskustelimme kuitenkin ryhmähaastattelussa piilevästä vaarasta siinä, että vähemmän puheliaat ryhmäläiset saattaisivat jäädä rohkeiden ja puhelioiden nuorten jalkoihin, jolloin myös tulokset saattaisivat jäädä suppeiksi. Tämä olisi korostunut varsinkin silloin, jos haastateltavien joukossa olisi ollut nuoria, joiden suomen kieli on heikko. Kokemuksemme mukaan heikon suomen kielen taidon omaavien nuorten kynnyks lähteä puhumaan ryhmässä on suurempi kuin niiden, jotka puhuvat sujuvaa suomen kieltä.

Yllä mainittujen ajatusten pohjalta päädyimme valitsemaan yksilöhaastattelun ryhmähaastattelun sijaan. Jälkeenpäin ajateltuna ratkaisu tuntui oikealta. Yksilöhaastattelu loi mahdollisuuden päästä lähelle nuoren henkilökohtaisia ajatuksia ja mielipiteitä. Aiheet, joita haastattelussa käsiteltiin, saattoivat pitää sisällään arkojakin asioita osalle nuoresta. Nuori oli saattanut olla esimerkiksi työttömänä pidemmän aikaa, eikä tätä välttämättä olisi halunnut jakaa

isomman ryhmän kesken. Saatan väittää, että henkilökohtaisista ja arkaluontoisista asioista puhumiseen yksilöhaastattelu oli parempi vaihtoehto kuin ryhmähaastattelu.

Pohjatyönä haastatteluita varten järjestimme yhdessä työntekijöiden kanssa R3:ssa infotilaisuuden nuorisotakuusta marraskuussa 2014, jonka aiheena oli nuorisotakuu. Nuoria oli paikalla kymmenkunta. Tarkoituksena oli, että nuorisotakuuinfossa käyneistä nuorista mahdollisimman moni osallistuisi myös yksilöhaastatteluun, ja että heillä olisi jo jonkinlainen käsitys nuorisotakuusta ennen haastattelua. Tapahtuman yhteydessä kolme nuorta suostui tulemaan haastatteluun. Infotilaisuuden lisäksi toteutin testihaastattelun ennen varsinaisia haastatteluita. Eskola ja Suoranta (1998: 38) toteavat, että haastattelukäytäntöjä on hyvä testata ja hioa ennen tutkimuksen toteutusta, jotta haastattelija pystyisi varautumaan tiettyihin asioihin, kuten esimerkiksi nauhurin käyttöön oikeassa haastattelutilanteessa. Hirsjärven ja Hurmeen (2011: 24) mukaan kommunikaatiotyylit ja kielellinen valmius vaihtelevat eri sosiaaliluokkien välillä ja haastattelijan tulisi kiinnittää tähän huomiota haastattelua suunniteltaessa ja erityisesti esihaastatteluvaiheessa. Testikerran jälkeen hahmotin paremmin ajankäyttöön liittyvät asiat ja sen, miten haastattelukysymykset tulisi muotoilla, jotta ne olisivat mahdollisimman ymmärrettäviä myös vähän suomea puhuville.

Opinnäytetyötäni varten haastattelin kymmentä maahanmuuttajanuorta. Aluksi haastateltavia suunniteltiin olevan viidestä seitsemään, mutta yllätykseksemme haastatteluun olikin enemmän halukkaita. Maahanmuuttajanuoret valikoituivat R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:n asiakkaista sillä kriteerillä, että he olivat olleet TE-toimiston asiakkaina vuoden 2013 jälkeen, jolloin nuorisotakuu astui voimaan. Haastattelut tapahtuivat marraskuun 2014 aikana. Otin henkilökohtaisesti puhelimitse osaan haastateltavista yhteyttä ja R3:n työntekijät informoivat muutamalle haastateltavalle kasvotusten haastattelusta.

Ennalta sovittuja haastatteluja toteuttaessani R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:n tiloissa, erään työntekijän avulla muutama nuori, jotka olivat paikalla viettämässä aikaansa, innostui tulemaan haastateltavaksi. Tehtäväni oli selvittää sopivatko nuoret kohdejoukkoon, eli varmistaa, että he olivat olleet TE-toimiston asiakkaana vuoden 2013 alun jälkeen. Keräsin jokaiselta nuorelta kirjallisen suostumuksen haastatteluun (liite 2), kerroin nauhurin käytöstä ja siitä, että he eivät ole tunnistettavissa lopullisesta työstä.

Halusin pitää haastattelurungon ja kysymykset melko yksinkertaisina, sillä en tiennyt minkälaisista taustoista kielellisesti ja kulttuurillisesti haastateltavat olivat. Nuoret eivät olleet minulle entuudestaan tuttuja. Minulla ei ollut kokemusta haastatteluiden tekemisestä, ei edes suomea sujuvasti puhuvien haastattelemisesta. Jo haastattelurunkoa muotoillessani ymmärsin, että maahanmuuttajataustaisten henkilöiden haastatteleminen pitää sisällään tiettyjä haasteita, suurimpana kielelliset haasteet. Harjoitteluideni tiimoilta olin kuitenkin oppinut

kommunikoimaan maahanmuuttajien kanssa ja tiesin, että kysymykset olisi hyvä asetella helposti ymmärrettävään muotoon ja ammattisanastoa tulisi välttää.

Joidenkin haastateltavien kohdalla jouduin muodostamaan lauseita uudelleen ymmärrettävämpään muotoon ja esittämään tarkentavia lisäkysymyksiä. Haastateltavia täytyi osata lukea haastattelun edetessä ja kysymyksiä muokata ymmärrettävämpään muotoon kuitenkin kysymyksen merkitystä muuttamatta. Tämä toi oman haasteensa haastattelulle, mutta oli kuitenkin paras aineistonkeruumenetelmä juuri siitä syystä, että kysymyksiä uudelleenmuotoiluun oli haastattelussa mahdollisuus. Laadullisessa tutkimuksessa haastattelu aineistonkeruumuotona antaa mahdollisuuden olla suoraan kielellisessä yhteydessä tutkittavaan ja tilanne antaa tällöin tutkijalle myös mahdollisuuden suunnata tiedonhankintaa itse tilanteessa (Hirsjärvi & Hurme 2011: 34). Jos olisin kerännyt aineistoa esimerkiksi kyselyn avulla, kysymysten tarkentamiseen sekä tiedonhankinnan suuntaamiseen en olisi pystynyt vaikuttamaan ja tästä syystä jokin kysymys olisi saattanut jäädä haastateltavalle epäselväksi ja vastaus ei olisi näin ollut relevantti tutkimukseen nähden.

Haastattelussa käytin apuna nauhuria, jolloin pystyin jälkeenpäin litteroimaan eli purkamaan haastattelut sanasta sanaan sähköiseen muotoon. Nauhuri oli välttämätön väline haastatteluiden materiaalin jatkoystämisen kannalta. Pysin litteroimaan haastattelun mahdollisimman nopeasti haastatteluiden jälkeen, jotta asiat olisivat vielä tuoreessa muistissa. Litteroinnin tarkkuudesta ei ole laadullisessa tutkimuksessa määritelty yksiselitteisiä ohjeita, vaan litteroinnin tarkkuus riippuu tutkimustehtävästä ja tutkimusotteesta (Hirsjärvi & Hurme 2011: 139). Vaikka aineiston sanasta sanaan kirjoittaminen onkin työlästä ja aikaa vievää, koin, että en voinut jättää mitään litteroimatta, sillä suurin osa haastatteluvastauksista antoi tutkimuskysymyksiini nähden tärkeää tietoa.

8.4 Aineiston analyysi

Hirsjärven ja Hurmeen (2011: 58) mukaan laadullisessa tutkimuksessa on monia eri analyysitekniikoita eikä yhtä oikeaa analyysitapaa ole, vaan jokainen tutkija kehittelee ja kokeilee itse erilaisia ratkaisutapoja. Jo haastattelurunkoa tehdessä kysymykset jakautuivat selkeiden kategorioiden alle ja nämä kategoriat pysyivät samana myös aineiston analyysivaiheessa. Analyysi tapahtui sisällönanalyysillä. Sisällönanalyysissä tehdään toistettavia ja päteviä päätelmiä tutkimusaineiston suhteesta sen asia- ja sisältöyhteyteen. Sisällönanalyysin avulla tuotetaan uutta tietoa, uusia näkemyksiä sekä tuodaan esille piileviä tosiasioita. (Anttila 1998.)

Litteroitua tekstiä tuli sähköiseen muotoon kirjoitettuna yhteensä 25 sivua. Luin litteroidun tekstin muutamaa otteeseen läpi saadakseni kokonaiskäsityksen aineistosta. Aineiston ana-

lyysissä käytin apuna niin sanottua ”leikkaa-liimaa” -tyyliä. Tulostin tekstin paperille ja leikkasin haastateltavien jokaisen vastauksen irti paperista ja liimasin vastaukset oman kysymyksen alle erilliselle paperille. Käytin apunani koodausta, eli merkitsin jokaisen haastateltavan vastauksen viereen haastateltavan numeron (esimerkiksi H1, H2..) eri väreillä. Sisällönanalyysissä luokituksessa apuna käytetään usein juuri koodausta eli sitä, että kullekin luokitusyksikölle annetaan tunnuskirjain tai -numero (Anttila 1998). Näinkin konkreettinen tyyli oli minulle henkilökohtaisesti hyvin toimiva aineiston hahmottamisen kannalta.

Haastattelun teemat toimivat yläkategorioina ja kysymykset teemaa täydentävinä alakategorioina. Analysoidessa etsin yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia haastatteluiden vastauksista ja liitin ne yhteen. Haastatteluista nousi esille monia uusia ja mielenkiintoisia näkökulmia, joita olisi ollut mielenkiintoista lähteä tutkimaan, mutta jotka oli jätettävä pois. Tärkeintä oli kuitenkin pysyä valmiiksi rajatussa näkökulmassa. Analysointivaiheessa tarkoituksena oli nostaa esille pelkästään tutkimuskysymysten kannalta olennaiset asiat. Alasuutari (2011) toteaa, että laadullisessa tutkimuksessa aineistoa tarkasteltaessa huomiota kiinnitetään vain siihen, mikä on teoreettisen viitekehyksen kysymyksenasettelun kannalta olennaista. Tätä kutsutaan pelkistämiseksi. Pelkistämisen toisena ideana on karsia havaintomäärää yhdistämällä havaintoja. (Alasuutari 2011: 40.) Haastetta toi se, että muutama haastateltavista vastasi tietyn kysymyksen kohdalla useampaan kysymykseen. Tärkeintä tässä oli siirtää vastaukset oikeiden kysymysten alle ja pitää ne erillään toisistaan. Tämän jälkeen lähdin kirjoittamaan tuloksia puhtaaksi. Liitin suoria lainauksia haastatteluista tekstiä elävöittämään ja korostamaan sitä ajatusta, että nuorten oma ääni tulee kuuluviin.

8.5 Eettisyys ja luotettavuus

Kuten kaikissa tutkimuksissa, niin myös opinnäytetyössä on eettisiä näkökulmia, jotka tulee ottaa huomioon prosessin aikana. Tutkimuksen tekemisen tulee noudattaa rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa, esittämisessä ja arvioinnissa (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitleminen 2002: 3). Olin tutustunut tutkimuksen etiikkaan ennen kun aloitin opinnäytetyöni tekemisen ja pidin sen mielessä työn eri vaiheissa. Koko opinnäytetyöni ajan pyrin toteuttamaan rehellisyyttä ja avoimuutta niin haastatteluiden kuin tulosten kirjaamisen ja analysoimisen kohdalla.

Haastatteluissa toteutin avoimuutta ja rehellisyyttä kertomalla haastateltaville kuka olen, mistä tulen, mitä teen, minkä takia ja mihin he ovat antamallaan haastattelulla suostumassa. Haastatteluun osallistumisen tulee olla vapaaehtoista ja sen tulee perustua riittävään tietoon (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimat eettiset periaatteet 2009: 4). Tähän tietoon nojaten pyysin jokaisen nuoren allekirjoittamaan suostumuksen haastatteluun (liite 2). Allekirjoittaessaan haastateltavat antoivat luvan käyttää heidän sanomaansa opinnäytetyössä,

kuitenkaan heidän henkilöllisyyttään paljastamatta. Haastateltavien joukossa oli nuoria, jotka eivät puhuneet kunnolla suomen kieltä ja tämän vuoksi pyrin jatkuvasti täsmentämään ja tarkentamaan tapahtumien kulkua ja haastattelun merkitystä. Tällä halusin varmistaa, että jokainen nuori oli ymmärtänyt, mistä haastattelussa on kyse.

Kuten jo yllä tuli ilmi, haastateltavat olivat tietoisia siitä, että heidän sanomaansa ei tulla käyttämään julkaistussa versiossa niin, että heidät pystyisi tekstistä tunnistamaan. Yksityisyyden suoja kuuluu Suomeen perustuslailla suojattuihin oikeuksiin ja se on myös tutkimusetiikassa tärkeä periaate. Tietosuoja tulee ottaa huomioon tutkimusaineistojen keruussa, käsittelyssä ja julkaisemisessa. Tunnisteelliset paperiaineistot tulee hävittää ja sähköisistä aineistoista tunnisteet tulee poistaa, kun tutkittavien yksilöiviä henkilötietoja ei enää tarvita ja kun niiden säilyttämiselle ei enää löydy tutkimuksellista perustetta. (Tutkimusetiikan neuvottelukunnan laatimat eettiset periaatteet 2009: 8-9.) Noudatin näitä periaatteita jättämällä tunnistettavuustiedot pois litteroidessani tekstiä, jolloin korvasin nimen ja iän numeroilla (H1,H2..). Haastatteluiden nauhoitteet tulen poistamaan tietokoneeltani sitten, kun lopullinen versio on julkaistu. Olen tarkoituksella halunnut säilyttää nauhoitteet julkaisuhetken saakka, siitä syystä että niihin voisi vielä tarvittaessa palata.

Minulla on tutkijana ollut eettinen velvollisuus raportoida tutkimustulokset mahdollisimman rehellisesti ja tarkasti. Aineiston puhtaaksi kirjoittamisen eli litteroinnin toteutin sanasta sanaan, lauseita muuttamatta. Erityisen haasteen aineiston litteroimiseen ja tulkitsemiseen loi se, että muutamalla haastateltavalla oli huono suomen kielen taito, joka jätti minut joissakin kohdissa miettimään, miten tulkitä haastateltavan sanoma oikein. Näissä tilanteissa jouduin kuuntelemaan haastattelun lukuisia kertoja läpi ja tarkentamaan omaa ymmärrystäni ja tulkitatapojani laajemmin. Tämä oli haastavaa, mutta opettavaista ja pienen lisäpanoksen ansiosta koin löytäneeni sen oikean tavan tulkitä sanomaa oikein näiden haastateltavien kohdalla. Tästä syystä koen, että olen toiminut rehellisesti aineiston purkamisen ja analysoinnin kohdalla.

Haastatteluita purkaessani havaitsin, että kaksi haastattelukysymystä; miten tiesit mennä TE-toimistoon ja kauan olet ollut TE-toimiston asiakkaana sekä mikä on tämänhetkinen tilanteesi, eivät olleet tutkimuskysymyksiin nähden relevantteja, joten jätin ne kokonaan pois tulokset -osiosta. Kysymyksellä ”miten tiesit mennä TE-toimistoon ja kauan olet ollut TE-toimiston asiakkaana” pyrin selvittämään sitä, onko nuori ollut TE-toimiston asiakkaana nuorisotakuun voimaan astumisen jälkeen eli 1.1.2013. Kysymyksestä saaduista vastauksista ei muuten ollut hyötyä analysointivaiheessa. Kysymys ”miten tiesit mennä TE-toimistoon” osoittautui turhaksi tutkimukseen nähden ja jätin sen kokonaan käsittelemättä. Samoin kysymyksen ”mikä on tämänhetkinen tilanteesi” jätin myös käsittelemättä, sillä se ei antanut tarvittavaa tietoa tutkimuskysymyksen kannalta. Aineiston purkamisen kohdalla käytin harkintaa ja pohdin pitkään

sitä, mitä voin jättää tutkielmasta pois. Suurin osa keräämästäni aineistosta sisälsi kuitenkin relevanttia tietoa tutkimukseen nähden ja tämän vuoksi pystyin tekemään selkeää jakoa sen suhteen, mitä tulee jättää tuloksiin ja mitä taas voin rajata pois.

9 Tutkielman tulokset

Seuraavaksi esittelen aineistosta saatuja tuloksia. Tulokset perustuvat haastatteluihin, jotka toteutettiin kymmenelle R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:n asiakkaana olevalle maahanmuuttajataustaiselle nuorelle. Ensin esittelen taustatietoa haastateltavista. Tulokset on jaettu kahteen pääteemaan, jotka ovat nuorten saama tuki TE-toimistosta ja R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:ltä sekä nuorten kokemukset saadusta tuesta.

9.1 Haastateltavien taustatiedot

Haastateltavat olivat iältään 19-26-vuotiaita ja heistä jokainen oli joko haastatteluhetkellä tai aikaisemmin ollut TE-toimiston asiakkaana ja heidät oli ohjattu johonkin toimenpiteeseen. Haastateltavat olivat asiakkaana Vantaan TE-toimistossa. Kriteerinä haastateltavien valikointimiselle oli se, että heidän täytyi olla ollut TE-toimiston asiakkaana 1.1.2013 jälkeen, jotta pystyttäisiin tutkimaan sitä, kuinka nuorisotakuu heidän osaltaan on toteutunut. Tämä kriteeri toteutui jokaisen haastateltavan kohdalla. Osa haastateltavista oli ollut jo ennen vuotta 2013 TE-toimiston asiakkaana ja osa oli ilmoittautunut vasta 2013 työttömäksi työnhakijaksi TE-toimistoon. Kaikki haastateltavat olivat myös R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:n asiakkaita.

Haastateltavista kaksi oli naista ja loput kahdeksan miehiä. Kahdeksan heistä oli kotoisin Somaliasta ja kaksi Afganistanista. Suomessa asutut vuodet vaihtelivat melko suuresti ja vain yksi haastateltavista oli syntynyt Suomessa. Lopuista vähiten aikaa Suomessa asunut oli tullut Suomeen 1,5 vuotta sitten ja pisimpään Suomessa asunut oli ollut maassa 22 vuotta. Kymmenestä haastateltavasta kahdeksan oli joko opiskellut jo kotimaassaan peruskoulussa ja jatkanut Suomeen tultuaan peruskoulussa opiskelua tai oli käynyt koko peruskoulun (1-9 luokkaan) Suomessa. Haastateltavista kaksi opiskeli haastatteluhetkellä tai oli vuoden sisään opiskellut suomen kieltä eivätkä he olleet suorittaneet peruskoulua Suomessa.

Haastatteluista kävi ilmi, että kolmella kymmenestä ei ollut kertynyt työkokemusta, vaan he olivat opiskelleet koko ikänsä. Yksi haastateltavista kertoi olleensa kesätöissä, mutta muuten keskittyi opiskeluun. Kolmella haastateltavista oli kertynyt satunnaisia työsuhteita muun muassa hoito-, varasto-, siivous- ja kaupan alalta. Yksi haastateltavista kertoi tekevänsä edelleen keikkatyötä siivousalan yrityksessä. Nuorten elämäntilanteet opiskelun ja työn suhteen vaihtelivat. Haastatelluista nuorista viisi eli puolet opiskeli haastatteluhetkellä joko aikuislu-

kiossa tai ammatillisessa oppilaitoksessa. Kolme haastateltavaa oli haastatteluhetkellä työharjoittelussa, yksi odotti vastausta opiskelupaikasta ja yksi haastateltavista ei ollut opiskele-massa eikä työelämässä.

9.2 Maahanmuuttajanuorten saama tuki

Ensimmäisenä teemana opinnäytetyössä oli maahanmuuttajanuorten TE-toimistosta ja muilta mahdollisilta sektoreilta saatu tuki liittyen työllistymiseen ja kouluttautumiseen. Alakategori-oina teemassa olivat nuorten kertomukset siitä, mihin he halusivat saada apua TE-toimistosta, minkälaista apua he saivat TE-toimistosta sekä mitä tukea he mahdollisesti olivat saaneet muilta järjestöiltä tai organisaatioilta. Annoin nuorten vapaasti kertoa muista järjestöistä ja organisaatioista, mutta mainitsin erikseen R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:n ja kysyin jo-kaiselta, minkälaista apua he olivat R3:n työntekijöiltä saaneet.

9.2.1 Saatu tuki Työvoimatoimistosta

Kysyttäessä siitä, mihin asioihin nuori halusi saada apua TE-toimistosta, kuusi kymmenestä nuoresta ilmoitti tarvitseensa apua opiskelupaikan etsimisessä. Näistä muutaman nuoren kohdalla kävi kuitenkin niin, että heidät sijoitettiin eri toimenpiteisiin, kuin opiskelemaan. Toinen näistä nuorista kertoi, että hän halusi löytää itselleen opiskelupaikan, mutta hänet oli ohjattu työharjoitteluun ja työpajalle. Kolme nuorta kertoi halunneensa ensisijaisesti työpai-kan itselleen ilmoittautuessaan TE-toimistoon. Yksi nuori sanoi halunneensa tehdä joko töitä tai opiskella.

”...mä halusin opiskella sairaanhoitajaks ja sitte mä halusin nähä se ala, hoito-ala, ennenku mä alotan koulutusta.” (H5)

”Jonnekki duunii tätsä.. mmm perusduuni, kauppas tätsä kassal.” (H3)

”Kerroin heille molemmat [halu opiskella ja tehdä töitä], mutta he vain aut-toivat minulle koulun, en saanut töitä.” (H7)

Toisen haastattelukysymyksen kautta pyrin selvittämään, mitä apua nuoret saivat TE-toimistosta ja mihin toimenpiteisiin heitä oli ohjattu. Nuorten tilanteet vaihtelivat suuresti, joten vastaukset tähän kysymykseen olivat hyvin erilaisia. Nuorisotakuun ideana onkin, että jokaiselle nuorelle räätälöidään hänen henkilökohtaisia tarpeitaan vastaava opinto- tai työ-polku, eivätkä toistuvat ja selkeät toimintamallit täten toteudu kaikkien kohdalla. Tämä opin-to- ja työpolkujen vaihtelevuus näkyi nuorten kertomissa haastatteluvastauksissa siinä, että osa nuorista oli käynyt läpi monia eri toimenpiteitä ja vaiheita ja osalla taas oli lyhyempi työ-

ja opiskeluhistoria. Työ- ja opiskeluhistorian laajuuteen vaikutti luonnollisesti se, miten pitkään nuori oli asunut Suomessa. Tarkoituksena oli siis selvittää, minkälaisiin eri toimenpiteisiin nuori oli sijoitettu TE-toimiston kautta alkuvuoden 2013 jälkeen, jolloin nuorisotakuu astui voimaan. Haastatteluita tehdessä ja vastauksia tulkittaessa oli tärkeä erottaa ne toimenpiteet, joihin nuori oli ilman TE-toimiston apua päätenyt niistä, joihin nuori oli päässyt TE-toimiston avulla.

Yhdellä nuorella oli muihin haastateltaviin verrattuna suhteellisen kirjava tausta opiskelun ja työnteon suhteen. TE-toimisto oli sijoittanut nuoren ensin starttiluokalle, johon hänen suomen kielensä ei kuitenkaan ollut riittänyt ja nuori ohjattiin aikuisopistoon opiskelemaan suomen kieltä. Aikuisopistossa hän oli puoli vuotta, jonka jälkeen hän meni kolmeksi kuukaudeksi tehoAPAJALLE. TehoAPAJA oli TTS Työtehoseura ry:n vuosina 2010-2013 hallinnoima hanke, joka tarjosi ammatillista valmennusta aikuisoppilaitoksessa auto- ja pienkone-, talonrakennus- ja varastoaloilla (TehoAPAJA 2013). Tämän jälkeen nuori ohjattiin TE-toimiston kautta TTS Työtehoseura ry:lle opiskelemaan rakennusalan muottitimpuriksi ja siellä hän opiskeli vuoden. Hän oli myös työharjoittelussa ja töissä samaisella alalla. Lopulta hän kuitenkin huomasi, että ala ei ollutkaan hänelle sopiva ja TE-toimiston työntekijät päättivät ohjata nuoren Typpiin. TYP toimii työvoiman palvelukeskuksessa ja se tarjoaa työhallinnon, sosiaalityön, terveydenhuollon sekä Kelan asiantuntijoiden palveluja työnhakijoille, joiden työttömyys on pitkittynyt. Pyrkimyksenä on parantaa asiakkaan elämäntilannetta vahvistamalla hänen voimavarojaan yksilöllisellä, moniammatillisella ja kokonaisvaltaisella työskentelyllä. (Työvoiman palvelukeskus.) TYPissä hänellä todettiin keskittymishäiriö, johon hän sai apua. Hän teki vielä vuoden töitä ennen kuin päätti lähteä opiskelemaan ylioppilaaksi aikuislukioon. TE-toimisto oli siis pitkään nuoren tukena. TE-toimiston työntekijät antoivat nuorelle henkilökohtaista neuvontaa ja auttoivat häntä löytämään opiskelu- ja työpaikkoja.

”Sitten mä menin tohon öö ne neuvoi mua tohon toiselle alalle tai siis rakennusalalle, sinne TTS:lle.. Työtehoseura.. sitte mä olin siellä vuos, suoritin tota muottitimpurihomma.. ja sitte mä oon ollut työharjoittelussa ja töissäki samalla rakennusalalla... sit mä katoin, se ei ollu mun homma, sit mä kävin työkkärissä ja ne pisti typpiin... ne huomas, että mulla on keskittymishäiriö ja siihen ne yritti auttaa mua... Sitten mä päätin okei mä alotan lukion. Nyt mä oon tällä hetkellä aikuislukiossa.” (H1)

Kaksi haastateltavaa ohjattiin TE-toimiston kautta Edupoliin opiskelemaan suomen kieltä. Nämä kaksi haastateltavaa olivat olleet Suomessa vähemmän aikaa, joten suomen kielen opiskeluun ohjaaminen oli nähty oleellisena heidän tilanteeseen nähden. Toinen näistä kahdesta oli itse hakenut jo aiemmin suomen kielen koulutukseen, mutta Edupoliin hänet oli ohjattu TE-toimiston kautta. Hänelle oli myös tehty kielitesti ja ehdotettu opiskelujen aloittamista pe-

ruskoulussa. Tällöin haastateltava oli kuitenkin jo toisessa koulutuksessa, eikä ollut valmis aloittamaan peruskoulua.

Työharjoitteluun oli TE-toimiston kautta ohjautunut haastateltavista kaksi nuorta, yksi haastateltava hankki työharjoittelupaikkansa itse. Opiskelupaikan oli TE-toimiston kautta saanut yksi haastateltavista ja yksi nuorista oli saanut tietoa eri opiskelumahdollisuuksista. Töihin oli ohjautunut ainoastaan yksi nuori ja yhdelle nuorelle oli tarjottu erilaisia työtehtäviä, mutta hän ei ollut kuitenkaan työllistynyt niiden kautta. Työpajoille, muun muassa kokki- ja ompelupajoille oli ohjautunut TE-toimiston kautta kaksi nuorta.

Muita toimenpiteitä, joihin nuoria oli ohjattu TE-toimiston kautta, olivat Diakonia-opiston kesäkurssi, Nuorten ohjaus- ja tukikeskus Kipinä sekä TE-toimiston järjestämä uravalmennuskurssi. TE-toimisto oli myös antanut yhdelle haastateltavalle yhteystietoja eri hoitoalan työpaikoista, joihin hänen tuli itsenäisesti ottaa yhteyttä. Kaksi nuorta oli saanut sanssi-kortin helpottamaan työllistymistä. Sanssi-kortin voi saada alle 30-vuotias nuori TE-toimistosta ja sen ideana on tarjota työnantajalle palkkatukea nuoren työllistämiseksi. (Nuorisotakuu.)

”Kyl mä olin kokkipajal joku neljä kuukautta. Tos noin vuos sitte.” (H2)

”No mä ainaki sain sen ööö sanssi-kortin, joo ja mä sain kouluteitoi, mä sain kans et mihin mun kannattais hakee.” (H6)

”Mä jätin hakemuksen, sit mä sain sen kahen kuukauden päästä.”

[Haastattelija: Minkä sä sait?]

”Tommonen huoltoduuni..” (H9)

9.2.2 Muilta toimijoilta saatu tuki

Tarkoituksena oli selvittää, olivatko nuoret saaneet muilta organisaatioilta tai yhdistyksiltä esimerkiksi R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:ltä apua kouluttautumiseen tai opiskeluun liittyen ja mitä tukea he olivat saaneet. Jokainen haastateltavista oli haastatteluhetkellä R3:n asiakkaana, mutta se, minkälaista apua he olivat saaneet, vaihteli. Osa nuorista ei ollut koskaan tarvinnut apua mihinkään ja osa nuorista oli tarvitessaan saanut paljonkin hyödyllistä ja konkreettista apua erilaisiin elämäntilanteisiin liittyen.

Kysyttäessä nuorilta, miltä muilta tahoilta kuin TE-toimistosta he olivat saaneet apua työllistymiseen tai kouluttautumiseen liittyen, mainitsivat he R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:n lisäksi Petra -hankkeen. Petra oli vuosina 2010-2013 toteutettu hanke, jonka tavoitteena oli

löytää vantaalaisille alle 25-vuotiaille työttömille nuorille työ-, koulutus- ja harjoittelupaikkoja (PETRA - Nuoret työhön ja kouluun -hanke 2013). Petrasta nuori sai muun muassa henkilökohtaista ohjausta työnhakuun, tietoa oppisopimuspaikoista ja koulutuksista, ammatinvalintaohjausta sekä neuvontaa elämänhallintaan liittyvissä asioissa (Petra - nuoret uusille urille). Yhteistyökumppaneina toimivat TE-toimisto, KELA, Vantaan yrittäjät sekä Helsingin seudun kauppakamari. (PETRA - Nuoret työhön ja kouluun -hanke 2013). Ainoastaan yksi haastateltavista kertoi olleensa Petra-hankkeessa. Hän kertoi saaneensa Petran työntekijöiltä apua kouluihin hakemisessa.

Nuorista neljä oli saanut R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:n työntekijöiltä apua opiskelupaikan hakemiseen liittyvissä asioissa. Eräs nuori kertoi, että hänen kanssaan oli etsitty eri koulutusmahdollisuuksia, soiteltu opiskelupaikkoja läpi ja yritetty tätä kautta löytää hänelle sopivaa koulutusta. Yksi nuorista kertoi R3:n hankkineen hänelle opiskelupaikan, jota hän ei lopulta kuitenkaan ottanut vastaan. Haastatteluhetkellä yksi nuorista odotti tuloksia koulusta, johon hän oli hetki sitten R3:n työntekijöiden kanssa hakenut. Yksi nuorista mainitsi, että R3 on lukuisia kertoja auttanut häntä opiskelupaikkojen etsimisessä.

”..mä oon etsimässä nosturikoulutusta tai sitten putkiala, joten mä oon saanu (mainitsi R3:n työntekijän nimen) täältä aika paljon apua.. se on etsinyt mun kaa ja ollaan laitettu sillee soitettu ja on auttanut todella paljon..” (H1)

”He (R3:n työntekijät) auttoivat minua löytämään uuden koulun. Hain juuri uuteen kouluun ja odotan tuloksia.” (H7)

Kolme nuorta kymmenestä kertoi saaneensa R3:lta apua työnhakuun liittyvissä asioissa. Yksi nuorista mainitsi, että hän oli saanut apua ansioluettelon laatimiseen, toinen kertoi lähettäneensä työhakemuksia ja saaneensa työpaikan R3:n työntekijöiden avustamana ja kolmas kertoi lähettäneensä työhakemuksia R3:n työntekijöiden kanssa lukuisille työnantajille. R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry oli myös tarjonnut kolmelle haastateltavalle harjoittelupaikan.

Kolme nuorta kertoi saaneensa apua asunnon etsimisessä. Yksi nuorista kertoi, että R3:n työntekijä oli yhteistyössä sosiaalitoimen kanssa löytänyt nuorelle asunnon. Kaksi nuorta oli myös saanut apua asunnon hankkimisessa. Nuoret olivat saaneet myös apua kansalaisuus- sekä Kelan asioissa. Kaksi nuorta mainitsi, etteivät he olleet tarvinneet apua R3:n työntekijöiltä, sillä olivat osanneet itsenäisesti hoitaa omat asiansa.

9.3 Maahanmuuttajanuorten kokemukset saadusta tuesta

Toisena teemana olivat nuorten kokemukset heidän saamastaan tuesta TE-toimistosta, R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:stä sekä muilta mahdollisilta tahoilta. Koska opinnäytetyön aiheena oli kartoittaa nuorten kokemuksia nuorisotakuusta, painottuivat kysymykset koskemaan nimenomaan TE-toimistoa, joka nuorisotakuuta pääasiassa toteuttaa. Koska opinnäytetyön tilaaja oli R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry, tarkoituksena oli selvittää myös, minkälaista tukea nuoret kokivat sieltä saaneensa. Tämä oli tärkeää siitä syystä, että erilaiset järjestöt toimivat nuorisotakuuta tukevana tahona ja niillä on merkittävä osa sosiaalialan palvelujärjestelmässä.

Haastatteluvastauksista kävi ilmi, että TE-toimistosta saadulla tuella on jokseenkin eroa R3:lta saatuun tukeen verrattuna. Jokaisella nuorella oli omakohtainen kokemus siitä, minkälaista tukea he olivat kyseisiltä tahoilta saaneet. Osalla nuorista oli paljonkin sanottavaa tuen laadusta ja osa nuorista suhtautui asiaan melko neutraalisti. Osa nuorista kertoi olevansa tyytymättömiä tiettyihin asioihin ja osa taas kertoi olevansa tyytyväinen saamaansa tukeen. Alakategorioina tälle teemalle olivat kysymykset, joilla pyrittiin selvittämään sitä, minkälainen oli nuoren ensimmäinen kokemus TE-toimistossa, kokiko nuori saaneensa TE-toimistosta sellaista apua mitä oli odottanutkin, minkälaista apua nuori koki saaneensa muilta järjestöiltä tai organisaatioilta sekä olisiko nuoren mielestä avun saamisessa ollut jotain parannettavaa. Ensin tulen esittelemään nuorten kokemuksia TE-toimistosta ja sen jälkeen kokemuksia R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:stä.

9.3.1 Kokemukset Työvoimatoimistosta saadusta tuesta

Kysyttäessä nuorilta, millaista tukea he kokivat saaneensa TE-toimistosta, jakautuivat vastaukset melko lailla puoliksi sen suhteen, olivatko kokemukset positiivisia vai negatiivisia. Puolet nuorista kertoi vastauksissaan sekä positiivisista, että negatiivisista kokemuksistaan TE-toimistossa, mutta pääosin kokemukset olivat negatiivisia. Kolme nuorta oli sitä mieltä, että TE-toimistossa työntekijät olivat vaatineet heiltä liikaa aktiivisuutta ja panostusta ja esimerkiksi tapaamisajan sopiminen ja työpaikkojen etsiminen oli jäänyt kokonaan heidän vastuulleen. Yksi nuorista kertoi, ettei ollut saanut asiakkuuden alkaessa tarvitsemaansa apua TE-toimistosta. Nuori oli joutunut odottamaan pitkään työntekijöiden ilmoitusta tapaamisajasta. Hän kertoi tämän johtuneen TE-toimiston organisaatiomuutoksesta, joka oli sekoittanut TE-toimiston systeemiä. TE-toimiston Myyrmäen konttori lakkautettiin huhtikuussa 2013 ja se siirtyi Tikkurilaan. Tämä oli ilmeisesti vaikuttanut pitkittyneeseen yhteydenottoon. Nuori kertoi ymmärtäneensä muutokset, mutta oli pettynyt siihen, että joutui odottamaan tapaamista niinkin pitkään. Kun kyseiseltä nuorelta myöhemmin kysyttiin, onko hän saanut sellaista tukea

mitä on halunnutkin, vastasi hän kuitenkin, että on ollut melko tyytyväinen saamaansa tukeen.

”Se oli vähän tylsä kyllä. Me tavattiin ekan kerran se sano mee siihen mä lähettän sulle tapaamisaika, ja siihen meni varmaan joku yheksän kuukautta kymmenen kuukautta ne lähetti mulle.. ” ”Mut sillä oli, silloin oli niinkun te-toimiston niinku yritti muuttaa tai koko järjestelmää niin sen takia mulla ei ollut enää siis työntekijää, työkkärin työntekijää sen takia mä en päässy oikein..”

[Haastattelija: Jäikö sulle semmonen tunne ettei otettu oikein..?] ”ei oikeastaan, koska kyl mä ymmärrän, koska totta kai ymmärrän, jos järjestelmä muutetaan kokonaisuksi, niin ei heti pysty päättää kuka on kenen alla ja kuka hoitaa kenen asiat ja ketä päätetään ja tottakai on siellä varmasti vuoroja ennen mua ja..” (H1)

Yhdellä nuorista oli kokemus siitä, että TE-toimistosta saatu tuki oli muuttunut huonompaan suuntaan organisaatiomuutoksen jälkeen, joka tapahtui huhtikuussa 2013. Nuoren mielestä ennen tätä muutosta hän oli saanut paljon helpommin työ- ja koulutuspaikkoja TE-toimiston kautta ja siellä asiointi oli ollut helpompaa kuin nykyään. Hän kertoi päässeensä vuosina 2011-2012 työpajoille ja kouluihin, joihin hän haki. Hänen kokemuksen mukaan nykyään Tikkurilan TE-toimistossa asioidessa apua on vaikea saada. Hänen mielestä Tikkurilan TE-toimisto on kaukana ja työntekijöiden kanssa pääsee harvoin keskustelemaan ja he ovat huonosti tavoitettavissa.

”Sieltä pääs helpoiten tiätsä mihin haluu jos sä pääset käsiks vaan niihin. Ja nykyään se ei oo enää helppoo” [Haastattelija: Ja se oli silloin...?] ”Joo pari vuot sit. Se oli silloin helppoo. sai mitä haluu ja.. 2011, 2012. Vuos sitte se alko vaihtuu jotenki oudoks. Vuos sitte se muuttu se systeemi siel. Se oli ensi meil se täs se Työvoimatoimisto ja sit se muutti sinne johonki Tikkurilaan. Sit ku sä meet nyt, sä et saa heti mennä, sä et nää niinku ketää kuka auttaa sua. Sä meet sinne, annat sun nimes, sit ne soittaa sulle vähän ajan pääst, sit ne varaa sulle joku kuukaus sen jälkee vast aika.” ”Ei siin oo mitää järkee.” (H2)

”Nyt sä et saa niit ees kii. Puhelimel jotku kolmen tunnin jonot ja kaikkee tollasta.” (H2)

Kyseisen nuoren mielestä apu, mitä hän on TE-toimistosta saanut, ei ole aina ollut toivotunlaista. Hänen mielestään nuorilla on yleisesti sellainen käsitys, että TE-toimiston työntekijöil-

lä on valmiina tarjota työ- tai opiskelupaikka nuorelle, eikä nuoren tarvitse itse olla aktiivinen. Hän lisäsi tähän, että todellisuudessa nuori saa TE-toimiston työntekijöiltä ainoastaan paljon erilaisia papereita ja työ- tai koulupaikkojen etsimistä. Hän kertoi, että TE-toimistossa oletetaan nuoren olevan liiankin aktiivinen, eivätkä työntekijät helpota tilannetta juurikaan. Nuori mainitsi myös, että työpaikkoja on tällä hetkellä vaikea saada. Hänen mielestään olisi hienoa, jos TE-toimiston työntekijöiltä saisi enemmän konkreettista apua työ- ja opiskelupaikkojen etsimiseen.

[Haastattelija: pitää olla itse aika aktiivinen vai?]

”Joo. Liiankin aktiivinen. Et ne ei paljo helpota sitä tilannetta. Et niil ois tarjota suoraan tiätsä kaikille ihmisille tiätsä kysellä kaikist paikoist mitkä on vaapaana ja sielt niinku lähetään eteenpäin. Ei siel oo.” (H2)

Nuori oli sitä mieltä, että TE-toimiston kurssit eivät ole hyödyttäneet häntä lainkaan ja ne ovat hänen mielestään olleet turhia. Nuori oli ollut muun muassa kurssilla, jonka aihe ei ollut kiinnostanut häntä lainkaan.

”Siel on kaikkii noit kurssei joist ei oo mitää hyötyy. Mä olin diakoniaopistos kesäkurssil, ei me tehty mitää. Me mentii istuu ja se muija vaan puhu siin. Sit aamul lähettii johonki kouluun tutustuu, johonki alue mikä ei ees kiinnosta paljo yhtää. Perus vaan sellanen et aikaa vaan kuluu. Ei siin oo mitää järkee. Ne lähettää just sellasiin sut.” (H2)

Yksi nuorista kertoi kokemuksensa siitä, että ei ollut saanut minkäänlaista apua TE-toimistosta vuoden 2013 aikana. Hän ei ollut saanut vuoteen töitä, vaikka oli jatkuvasti hakenut. Nuori koki, että hän joutui itse tekemään kaiken työpaikan etsimisen suhteen, ja että TE-toimiston työntekijöiltä hän sai ainoastaan lisää papereita. Nämä paperit sisälsivät yhteystietoja avoinna olevista työpaikoista, joihin nuoren tuli itse ottaa yhteyttä. Nuorella oli myös huonoja kokemuksia sanssi-kortista. Hän kertoi kuulleensa, että sanssi-kortti varmistaisi työpaikan saamisen, mutta oli kuitenkin jäänyt ilman töitä sanssi-kortilla hakiessaan. Vaikka nuorella oli huonoja kokemuksia TE-toimistosta, kertoi hän kuitenkin, että tapaamiset TE-toimiston työntekijöiden kanssa olivat olleet miellyttäviä.

”Jos puhutaan totta niin mä en oo saanu mitään apuu siitä... Koko aika mä oon ollu ettimäs vaa töitötöitötöitä mut ei vaa tuu mitää. Ne vaa anto mulle papereit jos puhutaan ihan sillee rehellisesti niin ei siit oo mitään apuu tiätsä se on vaa itse tehtävä. Itte pitää joo tehdä töitä.” (H4)

”Mut mul oli kokemust tiätsä. Mul oli neljä vuot kokemusta nii mä yritin sit sanoo niille et ettikää mulle töitä ja joka kerta niin ne anto mulle vaan pape-rit tiätsä mikä paikkoja oli vapaina, mut siitä paikkoja ei siitä tullut mitään... (pitkä väli) sanssi kortil. Joku sano mulle et sanssikortil se on hyvä tiätsä et se työnantaja ei joudu maksaa kaikki palkat vaan puolet. Niin mä menin sinne ja yritin kysyy et, mut sil sanssikortilkaa ei tullu mitään.” (H4)

Yksi nuorista kertoi halunneensa päästä TE-toimiston kautta tutustumaan häntä kiinnostavaan alaan ja oletti, että TE-toimiston kautta hän pääsisi tutustumaan johonkin kyseisen alan työpaikkaan. Hän kertoi saaneensa puhelinnumeroita hoitoalan työpaikkoihin, joista osa ei ollut käytössä ja työpaikoista, joista vastattiin, olivat harjoittelijoiden paikat olleet täynnä. Hän oli jäänyt yksin asian kanssa. Tämä oli vienyt hänen kiinnostustaan kyseistä alaa kohtaan. Hän kertoi joutuneensa pettymään, kun ei ollut saanut TE-toimiston työntekijöiltä tarvitsemaansa tukea harjoittelupaikan löytymiseen. Nuoren kokemuksen mukaan nuoren työnhakijan tulee olla itse liiankin aktiivinen ja työpaikkoja on hänen mielestään vaikea löytää, etenkin kun kyseessä on maahanmuuttajataustainen henkilö.

”Ku niil ei ollu semmone tarjolla, sun pitää itte soittaa, ne kertoo sulle tää paikka ja tää puhelinnumero tää henkilö, soita. Joo, mä soitin ja ei onnistunut sitte.” (H5)

”No mä ymmärrän et niil on tiätsää monta asiakkaita, mut pääasia oli et sun pitää itse tehdä ne tiätsä tehdä se.. sun pitää ilmottautua netistä et sä oot työtön työnhakija ja kun mä tein kaikki noita itse ja sit sen jälkeen mä sain semmosen henkilökohtainen avustus. Sen jälkeen mä sain tapaaminen. (H5)

[Haastatteliija: Pitiks sun itse sopia se tapaaminen?]

”Joo siis mun piti itse soittaa niille ja kertoo vähän mun tilanne ja sitte ne oli et nähäänkö tollanen päivä ja tohon aika ja sit oli joo sopi.” (H5)

Yhdellä nuorista oli pääosin hyviä kokemuksia TE-toimiston työntekijöistä ja hän kertoi saaneensa juuri sitä, mitä oli halunnutkin. Nuori kuitenkin lisäsi, että TE-toimistossa käydessään hän oli joutunut odottamaan pitkiä aikoja ja että työntekijöille on vaikea päästä puhumaan. Hän kertoi myös, että Tikkurilan TE-toimisto on kaukana ja että sinne on hankala kulkea.

[Haastatteliija: onko se apu ollut semmoista mitä olit ajatellut? Onko se ollut hyvää?]

”Oli joo, tottakai joo. He ajattelevat, että mitä meillä on hyvää, sitten he tekevät niin.” (H10)

[Haastattelija: Ja sä koet siis, että olet saanut just sitä mitä olet halunnutkin?] ”Joo.” (H10)

”Te-toimisto, he auttavat mut siellä pitää odottaa kauan ja vähän vaikea päästä puhua.. Siellä myös TE-toimistossa on, mutta vähän.. vähän kaukana myös.” (H10)

Kolme nuorta kertoi kokemuksensa olleen hyviä TE-toimiston suhteen ja kaksi nuorta eivät ottaneet erityisemmin kantaa asiaan. Yksi nuorista sanoi pitäneensä TE-toimiston työntekijästä ja nuorelle oli jäänyt tapaamisesta sellainen tunne, että työntekijä oli auttanut häntä. Yksi nuorista sanoi olleensa tyytyväinen saamaansa apuun ja hän kertoi, että tapaaminen TE-toimiston työntekijän kanssa oli ollut miellyttävä. Hän sai tarvitsemaansa apua ja pääsi koulutukseen. Yksi nuori kertoi, että hänet oli otettu hyvin vastaan ja että TE-toimistossa oli ollut hyviä työntekijöitä. Hän oli mielestään saanut apua tilanteeseensa.

”Siel oli semmone ulkomaalainen, se oli kiltti tiätsä se vaa autto meit tiätsä ei se ees kyselly mitää todistuksii tai mitää tollast.” (H3)

”Eka kerta kun mä menin siellä oli, no ainaki siel oli hyviä työntekijöitä... Mut mua autettiin ja ööö mä sain koulu. Mä sain ite koulu eli mä oon hakenu itse, mut oli hyviä työntekijöitä siellä.” (H8)

9.3.2 Kokemukset R3:lta saadusta tuesta

Seuraavaksi esittelen vastauksia, jotka käsittelevät nuorten kokemuksia R3 Maahanmuuttajanuortentuki ry:stä saadusta tuesta. R3:lta saadun tuen luonne näyttäytyi erilaisena TE-toimistosta saatuun tukeen verrattuna ja sen takia halusin eritellä nämä kaksi aihealuetta toisistaan. Kolme nuorta halusi jakaa kokemuksensa R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:stä saadusta tuesta. Loput nuorista eivät syystä tai toisesta osanneet sanoa tuen laadusta mitään erityistä, siitä huolimatta, että esitin kysymyksen heille muutamaan otteeseen. Yksi nuorista koki, että oli saanut paljon tukea R3:n työntekijöiltä. Työntekijät olivat auttaneet häntä lukuisien opiskelu- ja työpaikkojen haussa. Nuori kertoi, että hänen kaverinsa käyvät myös R3:ssa ja aina kun on ollut jotain kysyttävää, on asian saanut selvitettyä paikalla olevien työntekijöiden kanssa.

”On haettu eri paikkaan ja eri asioihin oon mä saanu erittäin paljon.” (H1)

”Kaverit on ollu täällä (R3) ja ollaan oltu yhdessä ja jos on tarvinnu jotain niin on tultu kysymään täältä... aina on saanu apua. Ei tarvinnu mennä mihinkään muualle. Asun tässä lähellä niin ei tarvi mennä mihinkään Tikkurilaan.” (H1)

Yksi nuorista oli sitä mieltä, että R3:lta saa halutessaan apua, mutta työntekijöillä ei ole antaa nuorelle sitä, mitä hän haluaa. Hänen mielestään R3:n työntekijät tekevät samoja asioita, joita nuoret voivat itsekin tehdä. Hän painottaa vastauksessaan paljon sitä, miten tärkeää on se, että nuori on itse aktiivinen työ- ja opiskelupaikan haussa. Nuoren mielestä kaikkein parhaiten työ- ja opiskelupaikkoja saa kun itse on rohkea ja ottaa yhteyttä. Yksi nuorista luonnehti R3:sta ”ihanaksi paikaksi”, josta saa tarvitessaan aina apua mihin vaan kysymykseen. Hän kertoi mielensä olevan rauhallinen tietäessään, että jos eteen tulee jokin kysymys, pysyy hän kääntymään R3:n työntekijöiden puoleen.

”Se on tosi ihana (R3:n). Kaikki mitä mä halusin, he tekevät. Ihanasti. Mä oon tosi rauhallinen, jos minulla on jotain ongelma, mä tulen suoraa tähän.” (H10)

”...täällä (R3:ssa) suoraan mä tulen, vaikka esimerkiksi eilen mä tulin mä sain tänään on viimeinen haku koulussa, mä tarvitsen apua se, kello oli puoli neljä ja heti hän tulee ja auttaa, se on tosi kiva.” (H10)

9.3.3 Nuorten kokemukset siitä, mitä olisi voinut tehdä toisin

Viimeisen kysymyksen avulla haluttiin selvittää, mitä nuoret olisivat mahdollisesti halunneet, että olisi tehty toisin heidän tilanteessaan, oliko viranomaisten työskentelyssä parannettavaa vai kokivatko nuoret saaneensa hyvää palvelua. Tämä kysymys käsitteli sekä TE-toimistoa, että muita alan järjestöjä ja organisaatioita. Nuorista kuusi sanoi, että he olivat tyytyväisiä saamaansa tukeen, eikä parannettavaa ollut ja neljä nuorta olisi halunnut, että asiat olisi tehty toisin. Tarkoituksena ei ollut kohdentaa kysymystä koskemaan tiettyä tahoa, vaan nuori sai vapaasti kertoa tuesta, jota oli saanut opiskeluun ja työnhakuun liittyen. Nuorista kuusi oli siis tyytyväisiä saamaansa tukeen, eikä heillä ollut mitään erityistä mainittavaa asiasta.

Neljä nuorta oli sitä mieltä, että heidän tilanteensa olisi voinut hoitaa eri tavalla, kuin se oli hoidettu. Yksi näistä neljästä nuoresta olisi mielestään alussa tarvinnut apua kouluttautumiseen liittyen. TE-toimisto oli ohjannut hänet kuitenkin Starttiluokalle, jossa nuori ei ollut pysynyt opetuksessa mukana, sillä hänen suomen kielensä ei ollut riittävän hyvä. Starttiluokalla hän oli 10 kuukautta. Nuori sanoi, että olisi halunnut olla tämän ajan opiskelemissa esimerkiksi peruskoulussa, jossa hän olisi oppinut lukemaan ja kirjoittamaan paremmin.

”Sillon mä olisin tarvinnu sitä koulua heti sillon alussa niin mää jäin siihen ööö starttiluokalle, iihan turha tavallaan ku mä en saanu siitä minkäänlaisia pisteitä. Kymmenen kuukautta vai vuos mitä se oli niin mun mielestä se oli vähän turha. Mä olisin halunnu hakea silloin siis vaikka ihan mitä vaan koulua et olisin oppinu kirjottamaan paremmin ja lukemaan paremmin. Mä olisin halunnu sillon vaikka halunnu saada sillon vaikka ihan siis peruskoulun tutkinnon et oon kuullu et siel niinku osaa lukee paremmin ja ymmärtää paremmin.” (H1)

Yksi nuorista kertoi, että olisi halunnut heti alussa opiskelupaikan, joka olisi valmentanut hänet suoraan ammattiin. Hän oli myös sitä mieltä, että TE-toimistolla ei ole tarjota kunnan työpaikkoja nuorille. Hänen mielestään toimivinta olisi, jos TE-toimisto tekisi suoraa yhteistyötä eri toimialojen ja yritysten kanssa ja rekrytointi tapahtuisi TE-toimiston välityksellä. Yritykset ilmoittaisivat avoimista työpaikoista ja TE-toimisto etsisi heille sopivan nuoren ja veisivät hänet työhaastatteluun. Hänen mielestään tämä olisi parempi tyyli rekrytoida nuoria, kuin se, että nuoret selailevat itsenäisesti Internetin työnhakusivustoja, täyttävät hakemuksia ja lähettävät niitä eteenpäin.

Yksi nuorista jäi kaipaamaan henkilökohtaista tukea. Hän kertoi, että on elämänsä aikana tehnyt satoja työhakemuksia eri työpaikkoihin ilman tuloksia. Hän olisi toivonut, että joku olisi auttanut häntä työhakemusten tekemisessä. Hän kertoi, että hänen tekemisessään työhakemuksissa oli kirjoitusvirheitä, jotka saattoivat vaikuttaa siihen, että hän ei tullut valituksi työpaikkoihin. Hänen mielestään työntekijöiden tulisi antaa enemmän aikaa ja panosta nuorelle. Hänen mielestään nuori, joka tulee TE-toimistoon, tarvitsee paljon enemmän apua kuin mitä todellisuudessa saa. Hän oli myös sitä mieltä, että työntekijän tulisi olla nuoren tukena prosessissa pidemmän aikaa ja intensiivisemmin, eikä tilannetta tulisi jättää koskaan puolitiehen.

”No sillee tiätsä piti panostaa enemmän ihmiseen, sillon ku joku tulee, ensin sanotaan sä oot työntekijä tossa ja mä oon asiakas, et sun pitää sillee pistää enemmän aikaa ja panosta tiätsä.” (H4)

”Sen työntekijän pitäis olla siin prosessissa pidempään. Et sitä ei jätä kesken.” (H4)

Yhden nuoren kohdalla kerroin haastattelun lomassa hänen sitä kysyessään, mitä nuorisotakuu pitää sisällään ja miten sen kuuluisi toimia. Hän kertoi, että hänen kohdallaan eivät ole nämä lupaukset toteutuneet. Nuori sanoi, että ei viitsi liikaa pyydellä apua TE-toimiston työntekijöiltä, vaan toivoisi, että apu tulisi automaattisesti heidän puoleltaan. Hän olisi toivonut, että TE-toimiston työntekijöillä olisi ollut enemmän aikaa auttaa häntä. Hän olisi myös toivonut,

että hänelle olisi tarjottu suoraan jotakin tiettyä työpaikkaa työharjoittelua varten, johon hän olisi TE-toimiston välityksellä päässyt työhaastatteluun. Se, että nuori pääsisi suoraan TE-toimiston kautta työhaastatteluun, olisi hänen sanoman mukaan parempi vaihtoehto maahanmuuttajataustaiselle nuorelle, sillä hänen mielestään maahanmuuttajataustaisia henkilöitä ei muun muassa vieraskielisen nimen perusteella saateta valita edes haastatteluun. TE-toimisto voisi tässä kohtaa tulla apuun, niin että maahanmuuttajataustaisille nuorille mahdollistettaisiin edes haastatteluun pääseminen. TE-toimisto toimisi ikään kuin suosittelijana nuorelle.

”Ja mä olin varmaan miettiny et jos mä en itte löytäny jotain työpaikkaa, niin niillä olis ollu varmaan jonki verran aikaa auttaa mua mut..ei. Mul oli vaan ne paperit ja joku henkilö ja numero. Se oli siinä.” (H5)

10 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:n asiakkaana olevien maahanmuuttajataustaisten nuorten kokemuksia nuorisotakuusta. Tavoitteena oli selvittää, mitä tukea nuoret ovat saaneet työllistymiseen ja kouluttautumiseen liittyen TE-toimistosta ja mitä apua nuoret ovat mahdollisesti saaneet muilta tahoilta, kuten R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:ltä, jonka asiakkaita haastatellut nuoret olivat. Koska tarkoituksena oli tuoda nuoren oma ääni kuuluviin, halusin selvittää nuorten omia mielipiteitä ja ajatuksia siitä, minkälaista tukea juuri he ovat kokeneet saaneensa.

Vastausten perusteella ei voi tehdä yleistettäviä tulkintoja koskien kaikkia maahanmuuttajanuoria, mutta tulokset antavat kuitenkin kuvaa siitä, mitkä ovat juuri tämän joukon kokemukset nuorisotakuusta. Nuorisotakuulla on suuret yhteiskunnalliset mittasuhteet ja nuorisotakuu on otettu huomioon myös Euroopan Unionissa. Koska nuorisotakuu on osa Jyrki Kataisen hallitusohjelmaa, antaa se lupaukselle suurta painoarvoa ja toivoa sen onnistumisesta. Olen muun muassa opintoihini liittyvien harjoitteluiden kautta kuullut monenlaisia tulkintoja ja mielipiteitä nuorisotakuusta. Eniten esille on noussut se, miten hyvältä nuorisotakuun toimintamallit kuulostavat paperilla, mutta miten niiden toteutus on monelle jäänyt epäselväksi ja harva on ollut täysin vakuuttunut sen toimivuudesta. TE-toimiston toiminnasta ja nuorisotakuun toteutumisesta en ollut kovin vakuuttunut ennen opinnäytetyöhöni ryhtymistä, mutta en antanut näiden ennakkoluulojen vaikuttaa opinnäytetyössäni tehtyihin valintoihin.

Kuten aiemmin olen työssäni esitellyt, nuorisotakuusta tehtyjen tutkimusten ja selvitysten mukaan nuorisotakuussa on monilta osin onnistuttu, mutta paljon on silti vielä kehitettävää. Tätä ajatusta tukee myös haastatteluista saamani tulokset. Jokaisen nuoren kohdalla TE-toimisto oli tarjonnut apua ja suurin osa nuorista oli ohjattu johonkin toimenpiteisiin, mikä oli

jo itsessään hyvä asia. Merkityksellistä tässä oli kuitenkin se, minkälaisiin toimenpiteisiin nuoria oli ohjattu ja olivatko ne olleet tarkoituksenmukaisia. Paljon vaihteli myös se, missä ajassa apua oli saatu ja se, minkä kestoista apu oli ollut.

Opinnäytetyössä tutkimuskysymyksiä oli neljä, joihin vastaukset löytyivät kerätystä aineistosta. Ensimmäinen tutkimuskysymys oli, mitä tukea nuori on saanut TE-toimistosta. Kuten teoriaosuudessa kävi ilmi, nuorisotakuu toteutuu siten, että kun alle 25-vuotias nuori tai 25-29-vuotias vastavalmistunut nuori ilmoittautuu TE-toimistoon työttömäksi työnhakijaksi, tulee hänelle kolmen kuukauden kuluessa laatia työllisyysuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma ja tarjota palvelua tai toimenpidettä (Nuorisotakuu 1.1.2013 alkaen: 3). Tulosten perusteella voidaan sanoa, että nuorisotakuu toteutui lähtökohtaisesti jokaisen nuoren kohdalla ja lähes jokaisen nuoren kohdalla TE-toimisto oli tarjonnut jotakin toimenpidettä tai palvelua kolmen kuukauden sisällä työttömäksi ilmoittautumisesta ja ainoastaan yksi nuori oli joutunut odottamaan tapaamista pidempään.

Huomionarvoista tuloksissa oli se, mitä oli tapahtunut sen jälkeen, kun toimenpiteitä ja palveluita oli tarjottu. Tulosten perusteella näyttäisi siltä, että nuoret saivat TE-toimistosta apua akuuteimman tilanteen eteenpäin viemiseen, mutta nuori jäi usein kuitenkin yksin tilanteen loppuun saattamisessa. Moni nuorista oli saanut tietoa paikoista, joista nuoren tulisi itse ottaa selvää, esimerkiksi erään nuoren kohdalla nuorta pyydettiin ottamaan yhteyttä työhöntutustumispaikkoihin itsenäisesti. Hän oli soittanut jokaisen saamansa numeron läpi, mutta mistään paikasta ei otettu häntä vastaan. Nuori kertoi menettäneensä mielenkiinnon kyseiseen alaan. Hän jäi siis yksi asian kanssa, vaikka hän olisi tarvinnut lisää tukea oikean työhöntutustumispaikan löytymisessä. Nuorisotakuu perustuu Public-Private-People-Partnership -malliin, jossa nuoret nähdään aktiivisina toimijoina ja oman tulevaisuutensa tekijöinä (Nuorisotakuu 1.1.2013 alkaen: 1). Toimintamallin ajatus on hyvä, mutta tulosten pohjalta voisinkin väittää, että joidenkin nuorten kohdalla odotetaan liikaa aktiivisuutta ja vastuullisuutta asioiden hoitamisessa. Osa nuorista tarvitsee paljon enemmän henkilökohtaista tukea, kun mitä he todellisuudessa saavat. Nuorista moni on vielä epävarma itsestään ja siitä, mitä haluaa tulevaisuudessa tehdä. Nuorten kanssa tulisi olla sensitiivinen ja yhdessä auttaa heitä löytämään kiinnostava työ- tai opiskelupaikka, eikä tilannetta tulisi koskaan jättää kesken. Vielä kun kyse on maahanmuuttajataustaisesta henkilöstä, tarvitaan tukea ja yhdessä tekemistä entistä enemmän.

Nuoria oli ensisijaisesti ohjattu opiskelemaan ammatilliseen oppilaitokseen, peruskouluun, lukioon tai muuhun opiskelutaitoja ja -valmiuksia tukevaan koulutukseen. Nuorten ohjaaminen koulutukseen nähdäänkin nuorisotakuussa ja erityisesti koulutustakuussa ensisijaisena asiana. Koulutuksella pyritään takaamaan työllistyminen tulevaisuudessa. Maahanmuuttajanuorten ensisijaisena toimenpiteenä nuorisotakuussa nähdään suomen kielen opiskelu ja

peruskoulun loppuun saattaminen. Tämä oli toteutunut haastateltujen nuorten kohdalla. Ne nuoret, jotka olivat olleet Suomessa lyhimmän aikaa, oli ohjattu opiskelemaan suomen kieltä ja tämän jälkeen heille oli tarjottu mahdollisuutta opiskella peruskoulussa.

Toisena tutkimuskysymyksenä tutkielmassani oli se, mitä tukea nuoret olivat muilta tahoilta saaneet työllistymiseen ja kouluttautumiseen liittyen. Muita tahoja, joita nuoret mainitsivat olivat Petra -hanke sekä R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry. R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:lta nuoret olivat saaneet pääasiassa apua työ- ja opiskelupaikkojen etsimiseen sekä asunon hankkimiseen. Tuki, jota nuoret kertoivat saaneensa opiskelupaikkojen etsimiseen, oli muun muassa työntekijöiden kanssa mielenkiintoisen alan etsimistä, eri aloihin tutustumista sekä opiskelupaikkoihin soittamista yhdessä työntekijän kanssa. Työpaikan etsimiseen liittyen apua oli saatu muun muassa ansioluettelon laatimiseen ja työhakemusten täyttämiseen. Apu, jota nuoret saivat R3:lta, osoittautui hyvin konkreettiseksi.

Kolmas tutkimuskysymys käsitteli sitä, mitkä olivat nuorten kokemukset saadusta tuesta. Saatu tuki tarkoitti tässä yhteydessä nuorisotakuun piiriin kuuluvia toimenpiteitä ja palveluita, joihin nuoria oli ohjattu TE-toimiston kautta sekä niitä palveluita, joita nuoret olivat muilta tahoilta, erityisesti R3:lta, saaneet. Nuorten mielipiteet TE-toimistosta saadusta tuesta ja kauuivat puoliksi sen suhteen, olivatko kokemukset positiivisia vai negatiivisia. Negatiivisia kokemuksia oli aiheuttanut muun muassa TE-toimiston organisaatiomuutos eli se, että Myyrmäen TE-toimisto lakkautettiin vuoden 2013 alussa ja se siirtyi Tikkurilaan. Suurin osa nuorisista oli sitä mieltä, että Tikkurilan TE-toimisto on kaukana ja sinne kulkeminen on hankalaa. Vastauksissaan moni nuori kertoi tämän olleen heikentävä asia palveluiden saatavuuteen nähden. Opinnäytetyössä aikaisemmin esitellyn Kuntaliiton toteuttaman Manner-Suomen kuntiin lähetetyn kyselytutkimuksen vastausten perusteella kunnissa kannetaan huolta juuri samasta syystä, eli että TE-toimistot ovat liian etäällä palveluiden käyttäjistä (Nuorisotakuu - uusi tapa toimia 2013: 74). Sijainnilla ja etäisyyksillä on täten selvä yhteys palveluiden saatavuuteen ja laatuun. Nuoret olivat opinnäytetyön tulosten perusteella vastaavasti tyytyväisiä R3:n sijaintiin, sillä moni nuorista asui Länsi-Vantaalla lähellä järjestön tiloja Myyrmäessä. Nuoret pitivät siitä, että ongelman pystyy selvittämään nopeasti R3:ssa eikä tarvitse lähteä erikseen Tikkurilaan asti selvittämään tilannetta.

Muutama nuori oli sitä mieltä, että TE-toimisto vaatii nuorelta liikaa aktiivisuutta ja vastuunottoa. Nuorista muutama kertoi joutuneensa tekemään kaiken itse työ- ja opiskelupaikkojen etsimisen suhteen. Nuorilla oli myös hyviä kokemuksia TE-toimistosta. Positiivisia kommentteja saivat työntekijät, heitä pidettiin mukavina ja tapaamiset heidän kanssaan olivat olleet hyviä. Muutama nuorista kertoi myös, että he olivat kokeneet saaneensa apua. Nuorten kokemusten perusteella he näyttävät ymmärtävän sen, että työntekijöillä ei ole antaa valmiita ratkaisuja nuorille, mutta he kokevat silti tarvitsevansa enemmän tukea vaikeisiin tilantei-

siin. Nuorten kanssa työskenneltäessä täytyy muistaa se, että jokainen nuori ei käyttäydy samalla tavalla, eivätkä toimintatavat täten voi olla jokaiselle samat. Toisille nuorista riittää, että he saavat rohkaisua akuutin tilanteen eteenpäin viemisessä, toiset taas tarvitsevat pidempiaikaista tukea ja rohkaisua. Maahanmuuttajanuorten kohdalla tulisi ottaa huomioon maahanmuuttajuuteen liittyvät erityispiirteet. Tämä vaatii työntekijältä laaja-alaista tilanteen kartoittamista ja nuoreen tutustumista.

Neljäntenä tutkimuskysymyksenä haluttiin selvittää, mitä nuori olisi halunnut, että olisi tehty toisin hänen kohdallaan. Kysymys käsitteli sekä TE-toimistoa, R3:sta että muita mahdollisia tahoja. Kymmenestä nuoresta kuusi oli tyytyväisiä saamaansa tukeen, eivätkä he osanneet sanoa, mitä olisivat halunneet, että olisi tehty toisin. Neljä nuorta toivoi kuitenkin, että heidän tilanteensa olisi hoidettu toisin TE-toimistossa ja osa nuorista keksi parannusehdotuksia TE-toimiston työhönohjaukseen liittyen. Nuorista kaksi olisi halunnut saada omien mielenkiinnonkohteiden ja tarpeiden mukaisen opiskelupaikan paljon aikaisemmin kuin he olivat saaneet. Sen sijaan nuoret olivat joutuneet toimenpiteisiin, jotka eivät olleet heidän omasta mielestään vastanneet heidän tarpeitaan. Syitä siihen, miksi näin oli tapahtunut, on vaikea lähteä etsimään, mutta kysymys herää; ovatko nuoren toiveet otettu tarpeeksi hyvin huomioon? Kuten Laitinen ja Niskala (2013: 13-14) toteavat, osallisuuden toteutuminen vaatii luottamusta, tiivistä vuorovaikutusta ja kokemuksia siitä, että on tullut kuulluksi palveluiden saannissa. Jos nuorille jää tunne, että heitä ei ole kuunneltu heitä koskevissa asioissa ja palvelut, joihin heitä on ohjattu, eivät ole olleet omien tarpeiden mukaisia, on osallisuus jäänyt heidän kohdallaan tietyiltä osin toteutumatta.

Kaksi nuorta toivoi saavansa TE-toimistosta lisää panostusta työpaikan löytymiseen. Heidän mielestään TE-toimiston tulisi olla tiiviimmin yhteistyössä työnantajien kanssa ja heidän tulisi ohjata sopivia nuoria suoraan työhaastatteluihin. Toinen näistä nuorista oli sitä mieltä, että maahanmuuttajien rekrytoiminen suoraan työtehtäviin vähentäisi maahanmuuttajiin kohdistuvaa syrjintää, sillä hänen kokemuksensa mukaan vieraskielisen nimen perusteella ei saateta valita henkilöä edes työhaastatteluun. Tämä johtaa siihen, että maahanmuuttajanuori ei pääse edes näyttämään omia taitojaan ja osaamistaan. Näiden palveluiden toteutukseen liittyvien huomioiden perusteella näyttäisi siltä, että nuoret osaavat vaatia parempia palveluita ja nuorilla on paljon mielipiteitä ja ideoita palveluiden suhteen, kunhan heille annetaan mahdollisuus tulla kuulluksi. Kuntoutussäätiön laatiman tutkimuksen tulos osoittaaakin, että nuorisotakuun voimaan tulon jälkeen nuorten osallisuus palveluiden suunnitteluun ei ole juurikaan lisääntynyt. Tämä tarkoittaa sitä, että nuorten mielipiteitä ei ole otettu täysin huomioon nuorisotakuun palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa. (Yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia 2014: 3.)

Kuten on käynyt ilmi, tutkimuskysymyksiin löytyi monia huomionarvoisia vastauksia. Tärkeää maahanmuuttajanuorten - niin kuin muidenkin nuorten kohdalla - olisi se, että nuorelle jäisi tunne siitä, että häntä on autettu kokonaisvaltaisesti ja että hän kokisi tulleen kuulluksi. Tähän päästäisiin sillä, että työntekijä kuuntelisi nuorta ja tutustuisi hänen tilanteeseensa perusteellisesti ennen kuin lähtisi tekemään suunnitelmia jatkon suhteen. Tällä vältettäisiin myös se, että nuorta ei ohjattaisi väärin palveluiden piiriin. Yhtenä hyvänä vaihtoehtona olisi sellainen palvelumuoto, josta nuori saisi apua yhdeltä luukulta moniin elämän eri osa-alueisiin. Nuorelle palveluverkosto ja sen eri toimijat saattavat näyttäytyä hajanaiselta ja niitä olisikin hyvä yhtenäistää.

Pelkästään asioiminen TE-toimistossa saattaa vaatia nuorelta paljon rohkeutta ja tämän vuoksi olisi tärkeää, että nuori saisi sinne menessään kokonaisvaltaista kohtaamista ja tukea aina siihen saakka kunnes nuori kiinnittyy johonkin toimenpiteeseen. Kun esimerkiksi nuorta pyydetään itsenäisesti lähettävän työhakemuksia avoimiin työpaikkoihin, olisi hyvä, että nuoren tilannetta seurattaisiin ja nuoreen otettaisiin yhteyttä varmistaakseen, onko tilanne edennyt toivotulla tavalla. Kuten aiemmin on tullut ilmi, tulokset antavat sellaisen kuvan, että näin ei jokaisen nuoren kohdalla tapahtunut.

Yhtenä suurimpana huomiona, mikä tuloksista nousi, oli se, että TE-toimistosta ja R3:lta saadun tuen laatu erosi huomattavasti toisistaan. Vaikka molemmat tahot auttavat nuoria aktivoitumaan ja kiinnittytymään yhteiskuntaan eli tavoitteet ovat molemmilla samat, on avun saamisessa kuitenkin eroja. Tulosten pohjalta näyttäisi, että TE-toimisto on nuorten mielestä vaikeasti tavoitettava ja palveluihin pääsy on jokseenkin hankalaa. Soittamalla TE-toimistoon joutuu odottamaan pitkiä aikoja ja kun TE-toimistoon menee käymään, joutuu nuori sielläkin odottamaan pitkiä aikoja työntekijän vastaanotolle pääsyä. R3:lta taas moni nuori sanoi saaneensa välittömästi apua ongelmien ratkaisuun lyhyelläkin varoitusajalla ja että työntekijät ovat helposti tavoitettavissa. R3:n ideana onkin tarjota matalan kynnyksen tukea nuorille niin, että avun saaminen on helppoa. Vastausten perusteella he ovat siinä onnistuneet.

Nuorisotakuusta ja TE-toimistosta tehtyjen nuorille suunnattujen tutkimusten valossa henkilökohtaisuus tuen laadussa on näyttäytynyt merkittävänä asiana. Jo aiemmin tässä työssä esitellyssä Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tekemässä tutkimuksessa haastateltujen nuorten mielestä henkilökohtaisuus oli yksi tärkeimpiä palvelukokemukseen liittyvistä tekijöistä. Nuoret toivoivat TE-toimistolta enemmän henkilökohtaista ja pitkäkestoista palvelua. (Kuunnellaanko minua? 2013: 38.) Omien aineisosta saatujen tulosten perusteella myös haastattelussa mukana olleet maahanmuuttajanuoret näyttäisivät kaipaavan TE-toimistosta henkilökohtaista tukea, sitä, että joku auttaisi heitä konkreettisesti esimerkiksi työhakemuksien tekemisessä. R3:n sen sijaan tarjoaa juuri tämän kaltaista intensiivistä tukea maahanmuuttajanuorille, eli apu, jota nuoret sieltä saavat on hyvinkin konkreettista ja henki-

lökohtaista. Heidän kanssaan täytetään muun muassa työhakemuksia, haetaan yhdessä kouluihin tai autetaan asunnon hankkimisessa. Nuoren rinnalla kuljetaan, eikä ohjausta jätetä yhteen kertaan, vaan nuoren tilanteesta ollaan kiinnostuneita pitkällä tähtäimellä.

Kaiken kaikkiaan nuorisotakuu vaikuttaa yksinkertaiselta toteuttaa, mutta aiheeseen perehtyessäni olen joutunut moneen kertaan toteamaan, että sen toimintaperiaatteet ovat monelle epäselvät eikä kukaan näytä olevan täysin selvillä oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Jokainen taho näyttää tekevän omaa tehtäväänsä ilman selkeää moniammatillista keskustelua ja vastuunjakoa. Vantaa tarjoaa erilaisia palveluita nuorille työllistymisen ja kouluttautumisen tiimoilta ja yritystä löytyy, ja tulosten valossa uskallankin sanoa, että R3:n kaltaisen järjestön tarjoama matalan kynnyksen palvelu toimii maahanmuuttajanuorten kohdalla erittäin hyvin.

11 Pohdinta ja oma ammatillinen kasvu

Opinnäytetyön tekeminen oli opettavainen kokemus. Aiheen rajaaminen oli sen yhteiskunnallisen merkityksen takia haasteellista ja vaati aikaa sekä kypsymistä, mutta lopulta teoreettinen viitekehys muotoutui toivotunlaiseksi. Teoreettisen viitekehysten ympärille muotoutuivat tutkimuskysymykset, ja myös tutkimus- ja analyysimenetelmät kehittyivät teorian pohjalta. Työn eri vaiheet vaativat paljon pohdiskelua, rajaamista, kirjoittamista ja uudelleen työstämistä. Prosessi ei noudattanut tiukkaa kaavaa, vaan jouduin usein palaamaan jo kirjoitettuun tekstiin ja työstämään sitä uudestaan saadakseni siitä yhtenäisen niin, että punainen lanka työssä säilyy. Olen mielestäni kasvanut tutkijana ja sosiaalialan osaajana opinnäytetyötä tehdessäni. Olen syventynyt aiheeseen hyvin ja olen päässyt tutustumaan maahanmuuttajanuorten elämän haasteisiin työn ja koulutuksen näkökulmasta. Olen myös oppinut ymmärtämään syvällisemmin maahanmuuttajuutta ilmiönä ja sen tuomia haasteita ihmiselle sekä koko yhteiskunnalle. Opinnäytetyötä tehdessäni karttuneista tiedoista on varmasti hyötyä tulevaisuudessa.

Opin paljon tutkimuksen tekemisestä ja ymmärrykseni sen lainalaisuuksista ja yhtäältä vapauksista selventyi minulle työtä tehdessäni. Tein opinnäytetyöni yksin ja koen, että tämä oli minulle sopiva tapa toteuttaa työ. Toki olisi ollut välillä mukava, että olisi ollut joku jonka kanssa olisi voinut pohtia yhdessä työn sisältöä, mutta selviydyin siitä huolimatta mielestäni hyvin. Tein työtäni noin puoli vuotta ja koen, että näinkin pitkä aika oli lähinnä hyödyksi työn kannalta, sillä sain otettua työhön välillä sopivaa etäisyyttä. Tämän jälkeen palasin taas työn äärelle motivoituneena kypsyneiden ajatusten kanssa.

Toistaiseksi kaikki nuorisotakuusta tehdyt tutkimukset ovat koskeneet yleisesti nuoria tai nuorten kanssa työskenteleviä aikuisia, eikä esimerkiksi maahanmuuttajia ole niissä otettu erityiseen huomioon. Kuten aiemmin työssä on tullut ilmi, maahanmuuttajien riski syrjäytyä

yhteiskunnasta on moninkertainen muihin verrattuna, joten jo siitä syystä maahanmuuttajien omaa ääntä ja osallisuutta tulisi vahvistaa lisäämällä maahanmuuttajiin kohdistunutta tutkimusten ja erilaisten selvitysten tekemistä. Laitinen & Niskala (2013: 10) toteavat yhdeksi osallisuuden edellytykseksi sen, että jokainen halukas saa ilmaista oman mielipiteensä. Haastatteluiden paras anti on se, että nuoret kokevat tulleen kuulluksi heitä koskevissa asioissa. Haastattelulla on varmasti osaltaan voimaannuttava vaikutus haastateltavaan. Nuorten oman mielipiteen selvittäminen auttaa sekä nuoria itseään, että niitä, jotka työskentelevät nuorten kanssa. Jotta nuorille saataisiin valittua parhaat mahdolliset palvelut, tulee lähteä liikkeelle siitä, mitkä ovat nuoren omat mielenkiinnonkohteet ja mikä häntä motivoi. Vasta tämän jälkeen voidaan lähteä etsimään nuorelle oikeaa palvelua. Tämä vaatii sen, että osallisuus nuoren kohdalla toteutuu, että hänen sanomansa otetaan tosissaan. Mielestäni selvityksiä ja tutkimuksia nuorten kokemuksista tulisi juuri näistä syistä tehdä lisää jatkossakin. Tutkimuksista saatuja tuloksia voitaisiin hyödyntää palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa.

Lähteet

- Alitorppa-Niitamo, A. & Söderling, I. 2005. Olemme muuttaneet - Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Viitattu 15.4.2015.
<http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/56edfc4649e51e03bc9c64c09ee08156/1429432338/application/pdf/490819/Olemmemuuttaneet.pdf>
- Anttila, P. 1998. Tutkimisen taito ja tiedonhankinta. Sisällönanalyysi. Viitattu 20.4.2015.
http://www.metodix.com/fi/sisallys/01_menetelmat/01_tutkimusprosessi/02_tutkimisen_taito_ja_tiedon_hankinta/09_tutkimusmenetelmat/30_sisallonanalyysi
- Eronen, A., Härmälä, V., Jauhiainen, S., Karikallio, H., Karinen, R., Kosunen, A., Laamanen, J.-P. & Lahtinen, M. 2014. Maahanmuuttajien työllistyminen - Taustatekijät, työnhaku ja työvoimapalvelut. Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Eskola, J., Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Gretschel, A., Kiilakoski, T. 2007. Lasten ja nuorten kunta. Nuorisotutkimusverkosto. Hakapaino Oy: Helsinki.
- Haikkola, L. Gretschel, A., Paakkunainen, K., Suurpää, L. (toim.) Nuorisotakuun arki ja politiikka 2014. Nuorisotutkimusverkosto. Unigrafia: Helsinki.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu - teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Gaudeamus.
- Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen 2002. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 15.4.2014.
http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Hyva_Tieteellinen_FIN.pdf
- Kiilakoski, T. & Gretschel, A. 2012. Demokratiaoppitunti - lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 118. Hakapaino: Helsinki.
- Kiilakoski, T. & Gretschel, A. 2012. Muistiinpanoja demokratiaoppitunnista - millainen on lasten ja nuorten kunta 2010-luvulla? Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 57. Viitattu 20.4.2015.
http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/muistiinpanoja_demokratiaoppitunnista.pdf
- Kirje nuorisotakuun alueellisille ja paikallisille toimijoille 2013. Viitattu 6.4.2015
http://www.nuorisotakuu.fi/files/36290/Nuorisotakuun_tavoitteet_ja_sisalto_-_Kirje_nuorisotakuun_alueellisille_ja_paikallisille_toimijoille.pdf
- Kohti onnistunutta nuorisotakuuta? - Nuorten ja ammattilaisten näkemyksiä toteutuksesta ja kehittämisestä 2014. Onnistunut nuorisotakuu -hankkeen loppuraportti. Viitattu 28.4.2015.
<http://www.alli.fi/binary/file/-/id/665/fid/3102>
- Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2013. TEM raportteja. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 28.4.2015 http://www.tem.fi/files/37758/TEMrap_38_2013_web_23102013.pdf
- Koulutus pienentää maahanmuuttajanuorten syrjäytymisriskiä 2014. Viitattu 5.4.2015
http://www.cimo.fi/cimo_asiantuntijana/blogi/blogiarkisto/101/0/koulutus_pienentaa_maa_hanmuuttajanuorten_syrjaytymisriskia?language=fi

Koulutustakuu osana yhteiskuntatakuuta. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 4.2.2015.
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/Hankkeet/koulutustakuu/>

Kuka on maahanmuuttaja? 2011. Tilastokeskus. Viitattu 6.4.2015
http://www.stat.fi/artikkelit/2011/art_2011-02-15_003.html?s=0

Kuunnellaanko minua? - Nuorten työnhaun muuttuva toimintaympäristö Uudellamaalla 2013. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Viitattu 1.5.2015.
http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/93488/Kuunnellaanko%20minua_tutkimusN_30102013.pdf?sequence=5

Laitinen, M. & Niskala A. 2013. Asiakkaat toimijoina sosiaalityössä. Hansaprint Oy: Vantaa.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812. Viitattu 24.4.2015.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>

Maahanmuuttajat 2015. Väestöliitto. Viitattu 7.4.2015.
http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja-ja-linkkeja/tilastotietoa/maahanmuuttajat/

Metsämuuronen, J. 2003. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Jyväskylä: Gummerus.

Myllyniemi M. 2014. Vaikuttava osa - nuorisobarometri 2013. Hakapaino: Helsinki.
 Myrskylä, P. Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2011. Viitattu 5.3.2015.
http://www.tem.fi/files/34027/Nuoret_tyomarkkinoiden_ja_opiskelun_ulkopuolella.pdf

Mäkelä, M. & Haukioja, T. 2014. Nuorisotakuun teesit - Nuorisotakuu NYT: Edita Prima 2014. Viitattu 4.3.2015. http://www.koulutustakuu.fi/wp-content/uploads/2014/12/NYT_loppujulkaisu_nettiin_pieni.pdf

Notkola, V., Pitkänen, S., Matti, T., Ala-Kauhaluoma, M., Harkko, J., Korkeamäki, J., Lehikoinen, T., Lehtoranta, P., Puumalainen, J. 2013. Nuoren syrjäytyminen - tietoa, toimintaa ja tuloksia? Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisuja 1/2013.

Nuorisoasioiden perehdytystilaisuuden materiaali 2013. Nuorisoasuntoliitto ry. Viitattu 6.4.2015
http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/88110_Vaikuta_Vantaalla_perehdyttamismateriaali.pdf

Nuorisotakuu. Viitattu 14.3.2015.
http://www.nuorisotakuu.fi/nuorisotakuu/toihin/miten_saat_tyota/palkkatuki_ja_sanssi-kortti

Nuorisotakuu - uusi tapa toimia. 2013. Kuntaliitot. Viitattu 28.4.2015.
http://www.nuorisotakuu.fi/files/36638/Nuorisotakuukyselyn_loppuraportti.pdf

Nuorisotakuu auttaa pääsemään kuntoutukseen. Viitattu 6.4.2015.
http://www.nuorisotakuu.fi/nuorisotakuu/jotain_muuta/nuorten_kuntoutus

Nuorisotakuu 1.1.2013 alkaen. Viitattu 11.3.2015.
http://www.tem.fi/files/34215/Nuorisotakuu_1.1.2013_alkaen.pdf

Nuorisotakuun toteutus. Kirje nuorisotakuun alueellisille ja paikallisille toimijoille 2014. Viitattu 21.2.2015.
http://www.nuorisotakuu.fi/files/36290/Nuorisotakuun_tavoitteet_ja_sisalto_-_Kirje_nuorisotakuun_alueellisille_ja_paikallisille_toimijoille.pdf

Nuorten työpajat. Viitattu 6.4.2015

http://www.nuorisotakuu.fi/nuorisotakuu/jotain_muuta/tyopajalla_kiinni_toimintaan

Nuorten yhteiskuntatakuu 2013. TEM raportteja 2012. Viitattu 21.2.2015.

[http://www.tem.fi/files/32352/Nuorten_yhteiskuntatakuu_tyoryhman_raportti_\(2\).pdf](http://www.tem.fi/files/32352/Nuorten_yhteiskuntatakuu_tyoryhman_raportti_(2).pdf)

Oppisopimuksella kiinni työelämään. Viitattu 6.4.2015

http://www.nuorisotakuu.fi/nuorisotakuu/toihin/miten_saat_tyota

PETRA - Nuoret työhön ja kouluun -hanke 2013. Viitattu 6.4.2015.

<http://www.jeesi.info/petra-nuoret-toihin-ja-kouluun-hanke>

R3 Action! - Nuorten aktivoiva toimintakeskus. Toimintasuunnitelma 2015. Kirjoittanut Jenni Tahvanainen 2014.

Sosiaalihuoltolaki 2014/1301. Viitattu 24.4.2015.

<http://plus.edilex.fi/kela/fi/lainsaadanto/20141301/P36>

Taulukko 2: Suurimmat vieraskieliset ryhmät 1993, 2003 ja 2013 (Väestörakenne 2013, Tilastokeskus 2014). Viitattu 12.3.2015. http://www.stat.fi/til/vaerak/2013/vaerak_2013_2014-03-21_kuv_002_fi.html

TehoAPAJA 2013. Viitattu 3.2.2015. <http://www.tehoapaja.fi/index.php/etusivu-100353>

Tilastokeskus 2013. Larja, L. Nuorten elinoloja ei voi kuvata pelkän työttömyysasteen avulla.

Viitattu 5.3.2015. http://www.stat.fi/artikkelit/2013/art_2013-03-11_002.html

Tilastokeskus 2013. Viitattu 15.2.2015.

http://www.tilastokeskus.fi/artikkelit/2013/art_2013-03-11_002.html?s=6

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimat eettiset periaatteet 2009. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 15.4.2015

<http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf>

Tuusa, M., Pitkänen, R., SHEMEIKKA, R., Korkeamäki, J., Harju, H., Saares, A., Pulliainen, M., Kettunen, A., Piirainen, K. 2014. Yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia - Nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen loppuraportti. Työ- ja elinkeinoministeriö.

Työkokeilun käytännöt ja säännökset 2015. TE-palvelut. Viitattu 6.4.2015 http://www.te-palvelut.fi/te/fi/erikoissivut/kaytannot_ja_saannokset/index.html

Työvoiman palvelukeskus. Viitattu 18.3.2015.

http://www.vantaa.fi/tyo_ja_elinkeinot/tyollisyysasiat/vantaan_tyovoiman_palvelukeskus

Työ- ja elinkeinoministeriön linjaukset nuorisotakuun toteuttamisesta TE-hallinnossa 2013.

Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 4.3.2015. http://www.te-palvelut.fi/te/fi/pdf/nuorten_yhteiskuntatakuu_ohje.pdf

Valtion kotouttamisohjelma 2012. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Viitattu 17.11.2014

https://www.tem.fi/files/34181/TEMjul_27_2012_web.pdf

Vuosiraportti 2014. R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry - Info- ja palvelukeskus - hanke. Kirjoittanut Salla Mäkelä.

Yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia - Nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen loppuraportti. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2014. Viitattu 17.11.2014

http://www.tem.fi/files/39775/TEMjul_15_2014_web_14052014.pdf

Liitteet

Liite 1 Haastattelukysymykset	56
Liite 2 Suostumus haastatteluun.....	57

Liite 1 Haastattelukysymykset

1. Perustiedot: Ikä, sukupuoli, etninen tausta, kauan asunut Suomessa, koulu- ja työhistoria
2. Miten tiesit mennä TE-toimistoon ja kauan olet ollut TE-toimiston asiakkaana?
3. Mihin asioihin halusit saada apua TE-toimistosta? (Työ, opiskelu, tms.)
4. Minkälainen oli ensimmäinen kokemuksesi TE-toimistosta?
5. Minkälaista apua sait TE-toimiston työntekijöiltä?
6. Saitko TE-toimistosta sellaista apua, mitä halusitkin?
7. Minkälaista apua olet saanut muilta järjestöiltä tai organisaatiolta?
  - 7.1 Oletko saanut apua R3:n työntekijöiltä?
8. Mikä on tämänhetkinen tilanteesi?
9. Onko jotain parannettavaa koko prosessissa? Jos on, niin mitä?

Liite 2 Suostumus haastatteluun

Suostun, että Julia Lahti saa käyttää sanomaani opinnäytetyössään, minkä aiheena on R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry:n asiakkaiden kokemukset nuorisotakuusta. Haastateltavien henkilöllisyys ei käy ilmi lopullisessa työssä.

Päiväys ja allekirjoitus

Nimenselvennys
